

KRITISKE BEMÆRKNINGER

OVER

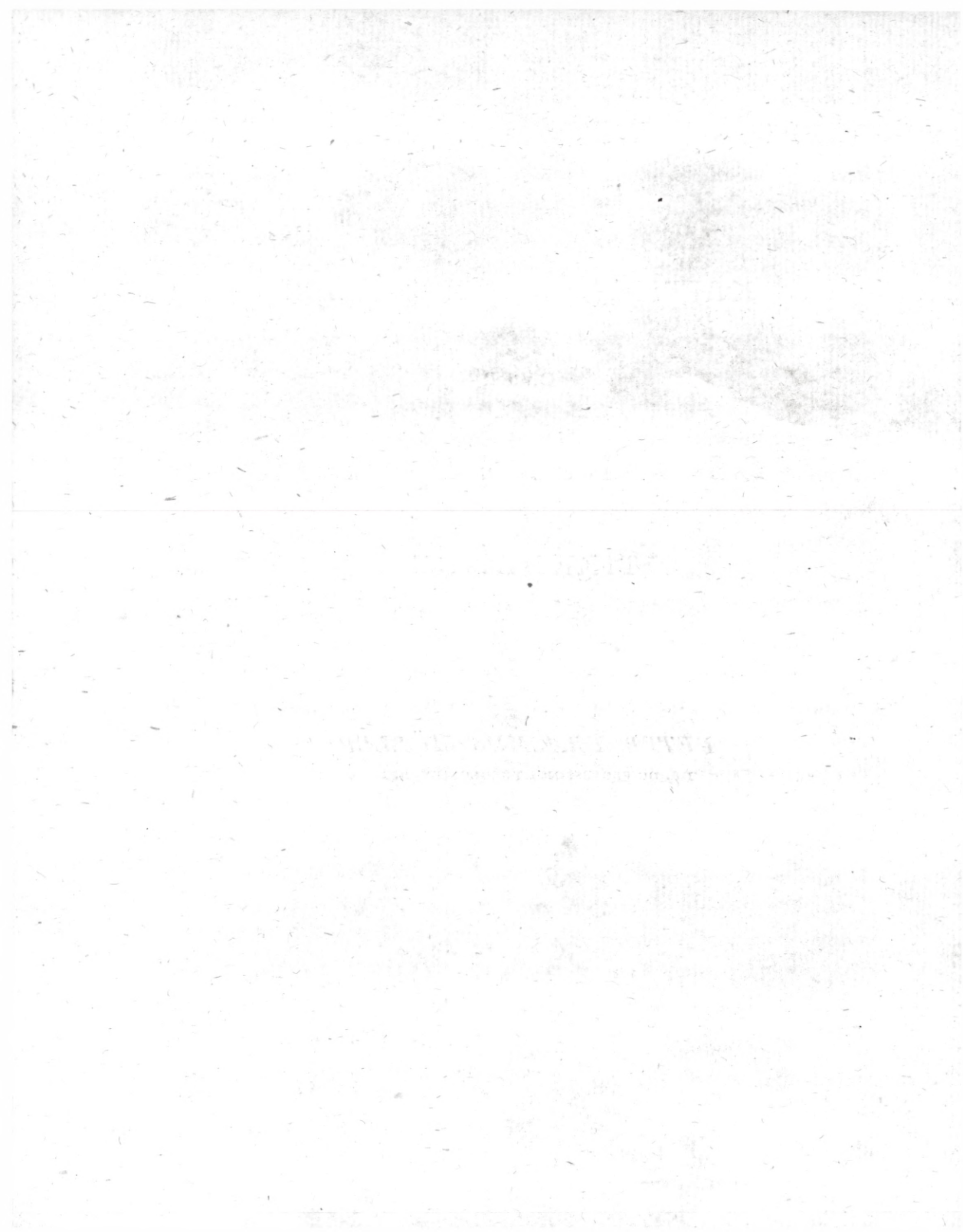
SAXOS DANSKE HISTORIES

TIENDE BOG

VED

PETER ERASMUS MÜLLER;

DR. OG PROFESSOR I THEOLOGIEN, R. AF D.

Saxo begynder sin tiende Bog med at fortælle, hvorledes Harald Gormsen havde, efter at være bleven Konge, gjort Vikingstog til Östersöen, indtil han hørte sin Morfaders den angelsaxiske Kong Edelreds Död. Denne Edelred havde i sit Testament indsat ham til Arving, og derved forbigaaet sin egen Sön Adelsteen, men denne havde kuldkastet Faderens Testament, og bemægtiget sig Riget. Da Adelsteen siden var med Overmagt bleven anfaldet af Harald Haarfager, havde han, for at skaffe sig Fred og tillige Bistand mod det Anfald, han befrygtede af den danske Harald, lovet at ville opdrage den norske Konges unge Sön Hagen, og indsætte ham til sin Arving.

Denne Fortælling, som allene findes hos Saxo, kan ikke være sand. Adelsteen var ikke en Sön af Edelred men af Edvard den Förste. Adelsteens Fader havde flere Söner, det er altsaa ikke rimeligt, at Faderen skulde have enten villet eller kunnet forbigaae disse, for at indsætte en fremmed og fraværende Prinds til sin Efterfølger. Det er endog saare uvist, om Haralds Moder Thyra var af angelsaxisk Herkomst, da de engelske Historieskrivere slet ikke kjende hende, og Islænderne gjøre hende til en Datter af Harald Klak. Desuden var Adelsteen slet ikke samtidig med Harald Gormsen, men døde, som

denne kom til Regjeringen i Danmark. Harald Haarfager har vel gjort et Tog til Vesterhavet, men dette skete för Adelsteen blev Konge, og var desuden ikke stilet imod Engelland. Snorre fortæller rigtig nok, at Harald Haarfager sendte sin Sön Hagen til at opfostres hos Kong Adelsteen, men tillige at dette var skeet i en langt anden Anledning.

Sandsynligviis har det været Almuesagn i Danmark, at en af Landets gamle Konger havde ifölge Testamente havt Arveret til Engelland. Paa slige Testamenter havde det ellefte Aarhundrede frembudt Exempler med Vilhelm Erobreren, og paa en vis Maade med Magnus den Gode, og saaledes maatte man, i det tolvte Aarhundrede helst ville forklare sig Anledningen til de Krigstoge, med hvilke Forfædrene i det tiende og ellefte Aarhundrede havde hiemsögt Engelland. Denne Arveret kunde Saxo lettest knytte til Dronning Thyra, som, fordi hun var Christendommen gunstig, ansaaes for en angelsaxisk Prindsesse. Sagnet derimod om at Hakon Adelsteen skulde have været bestemt til at arve Engelland, var uden Tvivl blot en Fölge af, at det fortaltes, at Kong Adelsteen, der selv ingen Börn havde, elskede sin Söstersön mere end alle sine Frender. *)

Ogsaa det Övrige, Saxo fortæller om Hakon Adelsteen, bærer aldeles Præg af at være hentet fra Folkesagnet. Da nemlig Prinds Hakon var i Begreb med at forlade Engelland, skulde han være bleven kaldet tilbage af sin Fosterfader for af ham endnu at modtage den Formaning: at vogte sig for under Maaltidet at have et mörkt Aasyn, men at han skulde med muntert

---

*) Snorre i Harald Haarfagers Saga K. 43.

Blik see paa sine Venner. At dette Træk skulde være bleven bevaret blot som et historisk Minde om den angelsaxiske Konges Pædagogik, er lidet troligt. Derimod kan man begribe, at det norske Folk har villet ligesom forklare sig den unge Konges store Venlighed derved, at den var bleven ham indskærpet ved hans Fosterfaders sidste Ord.

Med disse Sagn forbandt Saxo sine Bemærkninger over Harald Gormsens Politik, for at forklare, hvorfor han, som blot af Agtelse for sin Morbroder, den angelsaxiske Adelsteen, skulde være bleven holdt fra at giøre sin Ret til Engelland giældende, dog efter dennes Död ikke lavede sig til at angribe Engelland men Norge. Saxo mener nemlig, at Harald, som frygtede for at Hakon Adelsteen vilde tage Engelland i Besiddelse efter sin Fosterfader, först vilde svække Hakons Magt i Norge, for selv deslettere at kunne vinde Engelland. Saadanne Bemærkninger over ældgamle Kongers Politik, blot grundede paa egne Hypotheser, have ogsaa nyere Historieskrivere ofte anstillet. Men der er den Forskjel mellem dem og Saxo, at disse pleie at adskille deres Betragtninger fra Fortællingen, Saxo blandede sine Anskuelse af Begivenhederne med Beretningen derom, ligesom Almuesmanden i vore Dage, naar han skal aflægge Vidnesbyrd, ikke pleier at adskille hvad han har erfaret, fra hvad han har tænkt.

Fortællingen om Haralds Krige med den norske Kong Hakon Adelsteen, kan Saxo ikke have hentet fra Islænderne thi han sætter Hakon Adelsteens Död i Begyndelsen af Haralds Regiering, og den maa have fundet Sted 20 Aar senere. Han veed ikke, at denne Krig varede mange Aar, og at Eriks Søn-

ner flere Gange havde giort Indfald i Norge. Han fortæller kun om det Slag, hvor Kong Hakon blev saaret, men henfører til dette en Omstændighed med et Baghold, som bestemmende Slagets Udfald, hvilket hører til et foregaaende Slag ved Frædebjerg, og hvad Egil Ulserk der udrettede, tilskrives her Thoralf Skolmsen, hvorimod dennes Bedrift i det sidste Slag, at han nemlig afbødede et Hug, der ellers havde ramt Kongen, og fældede den danske Anfører Eyvind, tillægges af Saxo en Ubenævnt. Af de tvende danske Anføreres Navne stemmer den Enes, Eyvinds, overeens med det, Snorre beretter; den anden hedder hos Saxo Karlholth *) venteligen Karlshoved, hos Snorre Alf Askmand. Det er sædvanligt ved Folkesagnet at det blander Tid, Sted og Navne, derimod pleier det omhyggeligere at bevare enkelte mærkelige især vidunderlige Træk. Saaledes fortæller Saxo om den af Dronning Gunhilde forhexede Piil, som efter nogen Tid at have svævet i Luften omsider borede sig i Kong Hakon, et Sagn, som Snorre antyder **).

Det Næste, Saxo beretter om Harald Gormsen, angaaer hans Forholde til den svenske Prinds Styrbiörn, hvilke ogsaa vare Islænderne bekjendte ***). Han samstemmer med Islænderne

*) Hos Thomas af Gheysmer staaer Karlhoftus (Langebek Script. vol. 2. p. 246) hvilket nok er den rigtige Læsemaade.

***) Hakon Adelsteens Saga Kap. 31.

***) Foruden Styrbiörns Thattr (see Sagabibl. 3 D. S. 140). Snorre i Harald Haarfagers Saga Kap. 29 i Oluf den Helliges Saga Kap. 11. Knytlingasaga S. 180. Oluf Tryggves. Saga Reenhielms Udg. Kap. 2. S. 8. Skalhólts Udg. 1. D. 63 Kap. S. 63. Eyrbyggiasaga S. 148.

i at Styrbiörn, skilt ved sit Rige i Sverrig af sin Frende, Kong Erik, var bleven besvogret med Harald og Herre til Jomsborg, eller, som Saxo kalder Borgen, Julin. For at hevne sig paa den svenske Konge, havde Styrbiörn gjort et Tog til Sverrig, ledsaget af Harald, men denne havde i Feldtogets Begyndelse forladt Styrbiörn, og Styrbiörns Hær var bleven overmandet og han selv dræbt.

Derimod afviger Saxo fra Islænderne ved at gjøre Styrbiörn til en Søn af Biörn istedetfor en Sønnesøn, hvorved Kong Erik blev efter Saxo Styrbiörns Fetter, istedet for at han efter Islænderne var hans Farbroder. Fremdeles lader Saxo Styrbiörn besvogre sig med Harald ved at give denne sin Syster Gyrithe, istedetfor at Islænderne lade ham ægte Haralds Syster Thyre *).

Vigtigere er den Uovereensstemmelse, at efter Islændernes Beretninger var det Styrbiörn, som tvang Harald til at give sig Systemen til Ægte, og følge sig paa Toget til Sverrig, og at paa dette Tog Harald havde forladt Styrbiörn saasnart denne havde selv opbrændt sine Skibe. Hvorimod Saxo fortæller alt paa en for Kong Harald fordeelagtigere Maade. Denne skulde

---

*) Saxo. Steph. S.182 hedder det om *Harald* "cui Thyra mater exstitit."

Dette Tillæg staaer her aldeles overflødig, thi Saxo havde allerede forhen tydeligen nok sagt, hvo Haralds Moder var. Det afbryder Sammenhængen, det synes derfor at have været et Glossem, hvori der har staaet "soror", ikke "mater", tilføiet af En, der havde hørt noget om Haralds Syster. Glosset er siden trykket med i Texten, og bleven læmpet efter denne.

nemlig have modtaget Styrbiörn som Flygtning; ægtet godvilligen hans Syster, giort Styrbiörn til Hövding i Julin, understøttet ham velvilligen paa hans Tog, og först forladt ham ved Efterretningen om Keiser Ottos Indfald i Jylland. At det danske Sagn löd fordeelagtigere for den danske Konge, og at den danske Historie-skriver helst betragtede de gamle Begivenheders Sammenhæng fra denne Synspunkt; var naturligt. Islændernes Beretning kommer uden Tvivl Sandheden nærmere. Neppe har Saxo kiendt nogen særegen Fortælling om den tappre Styrbiörn, da han ikke en Gang fortæller noget om, at han selv brændte sine Skibe, et af det Slags Træk Saxo ikke pleier at forbigaae, men netop paa rhetorisk Viis at udsmykke. Slaget derimod paa Fyrisleif, der gav Erik Tilnavnet den Seiersælle, havde efterladt et saa varigt Minde, at det heller ikke i Danmark kunde til Saxos Tid være glemt.

Den samme Lyst til at sætte Begivenhederne i det for Danmark fordeelagtigste Lys, spores i Saxos Fremstilling af Keiser Ottos Krige med Kong Harald. Saxo fortæller rigtig nok, at Keiseren var trængt frem til Limfiorden og havde kastet sit Spyd i Vandet ved Oddesund, men lader ham derpaa flygtende drage sig tilbage, forfulgt af Harald, som dræbte Ebbo tilligemed en Deel af den tydske Hærs Bagtropper. Siden skal Enkedronning Thyra have opbygget Dannevirke, og Harald derpaa antaget Christendommen og sluttet Fred med Keiseren. Saxo forbigaaer altsaa, at Keiseren dog tilsidst fik Overmagten, og at det var tyunget, at Harald blev Christen. Uden Tvivl har det danske Sagn saaledes fremstillet Tildragelsen.

De andre Feiltagelser i denne Beretning, at nemlig begge Ottonernes Toge sammenblandes, og at Begivenheden, ved at forbindes med Styrbiörns Tog, hensættes til et urigtigt Aar, har Saxo tilfældes med alle de andre gamle Historieskrivere, som i dette Punkt forunderligen modsige hinanden. Baade Adam af Bremen og Snorre sammenblandede begge Ottonernes Toge til Danmark, af hvilke det Sidste synes at have været det Vigtigste. Naar Adam blot omtaler den første Ottos Tog, sætter han den afgjørende Strid for tidlig. Naar Snorre lader det Tog, hvori Hakon Jarl hialp til at forsvare Dannevirke mod Keiser Otto, gaae for sig kort för Hakon Jarls Affald fra Kong Harald og dennes Tog til Norge, sætter Snorre denne Begivenhed for silde *).

Saxo omtaler ved denne Leilighed Volden Dannevirke, Thyra Dannebod skal have ladet opføre, ligesom at det var skeet under Krigen. Snarere er dette Værk bleven udført mellem begge Ottonernes Indfald **). Men den afbrudte Maade hvorpaa Saxo her melder saavel om dette Thyras vigtige Paa-fund, som om den Kiækhed, hvormed Thyra befriede Skaane fra de Svenskes Herredömme, uden at han har anført hvorledes at de Svenske havde vundet Skaane, synes at vise, at Saxo har kiendt en gammel Sang til Thyras Ære, og at han af denne har taget disse tvende enkelte Træk, hvis nöiere Forbindelse med de övrige Begivenheder han ikke selv vidste.

---

*) Jevnf. Sagabibliothek 3 D. S. 100 f.

***) Et andet Folkesagn om Maaden hvorpaa Thyra fik Dannevirke reist, har Svend Aagesen bevaret Kap. 3.

Ligesaa lidt som Saxo har kiendt til Islændernes Fortællinger om Ottos Angreb paa Dannevirke, kan han have kiendt noget til deres udførlige Beretninger om Hakon Jarls Bedrifter: Saxo veed intet om Hakon Jarls Herkomst, eller de listige Opspind, formedelst hvilke han ved Dannerkongens Hof banede sig Veien til Norges Rige. Saxo giör ham til en Sön af hans Arvefiende Harald Graafeld, og lader ham ved dennes Död komme paa Tronen. Han veed ikke andet at fortælle om Hakon Jarl, end at denne negtede at give Harald Skat, fordi han ansaa ham sysselsat med den tydske Krig, og at denne Konge derfor havde sendt en Vikingsflaade fra Julin imod Norge. Saaledes sætter Saxo Jomsvikingernes bekjendte Tog, der skete nogle Aar efter Haralds Död, tidligere end denne Konges Krig med sin Sön.

At Slaget ved Hiörungsvaag længe havde været tvivlsomt, og at Jomsvikerne havde feget med störste Tapperhed, omtaler Saxo ikke. Derimod havde han hört om det vidunderlige ved dette Slag. Han lader Jarl Hakon ofre sine to eneste Börn, for at erholde Seier, lader derpaa store Hagl forblinde de Danskes Öine, og, endnu för Slaget ret begyndte, jage dem paa Flugt. Syvald, som undkom, lader Saxo være blandt Fangerne. Men udførligere og i det Hele overensstemmende med de islandske Efterretninger beskriver han den Kiekhed, Fangerne viste, hvilken tilsidst bevægede Hakon til at frigive de Overblevne. Ogsaa heri gienkiendes Almuesagnet, i hvilket det Vidunderlige troligst men med Overdrivelser bevarer.

Haralds ældste Sön Hakon, en diærv Viking, skal paa et Tog mod Semberne i Preussen have opbrændt sine Skibe, for

at nöde sine Krigere til at stride med des större Kraft. Han skal og have seiret. De Danske dræbte Mandfolkene i Landet, ægtede Qvinderne, og af Kierlighed til dem sloge sig der til Ro. Denne Fortælling er i sig selv lidet trolig. Naar de Danske droge paa Vikingstog i Österlide, var det for at giöre Bytte, de kunde da ikke falde paa at opbrænde deres Flaade. Noget Lignende om Skibene fortælles vel om Styrbjörn, men han var en Prinds, som vilde gjenerobre sit Fædrenerige, for der at bygge og bo. Saxo beretter at Sembjerne fra denne Begivenhed regne sig i Slægtskab med de Danske. Det er altsaa rimeligt, at et Sembisk Sagn, hvis Beskaffenhed vi ikke mere kiende, her ligger til Grund, og om det end maaskee har henhört til andre Tider, er af Saxo paa dette Sted bleven skudt ind i hans Historie.

Derpaa fortæller Saxo at han ikke vilde forbigaae; hvad der hændtes med Skytten Toke; denne, en af Hirdmændene, var bleven befört for Kongen, at han havde ved Drikkebordet pralt af, med sin Piil at kunne i en Frastand bortskyde et nok saa lille Æble. Kongen havde derpaa befalet ham at bortskyde et saadant fra hans egen Söns Hoved. Toke havde gjort det, men paa Kongens Spörgsmaal, hvorfor han havde taget tre Pile af Koggeret, havde han svart, at hvis Skjebnen havde straffet ham ved et Feilskud, skulde Kongen selv ei bleven ustraffet for sin Haardhed. Siden en Gang havde Toke yttret, at han kunde löbe paa Skier ligesaa godt som Kongen, hvorfor denne havde paalagt ham at löbe ned af Kullen. Under denne halsbræk-kende Gierning var Toke bleven reddet ved det en af Skierne sprang, og standsede ham i sin Fart. Toke tyede nu til Prinds

Svends Hær. Længere nede fortæller Saxo, at da Krigen var udbrudt mellem Fader og Søn, seer Toke Harald paa Strandbredden, og fælder ham ved et Pileskud.

Af den Maade hvorpaa Saxo omtaler en vis Toke, kan man slutte, at Saxo slet ikke havde hørt mere om denne Mand, og at han altsaa har været uvidende om alt det, Islænderne berette angaaende den mægtige Hövding Palnatoke, Svends Opdrager og Jomsborgs Lovgiver. Paa den anden Side vide Islænderne intet om de tvende Prøver, Skytten Toke maatte bestaae. Prøverne selv kiende de, thi begge skulde en vis Henning have bestaaet i Haralds Haardraades Tid, og Pileskuddet fortælles med de selysamme Omstændigheder som et dansk Sagn fra langt ældre Tider i Vaulundurs Saga. *)

Havde Islænderne hørt noget Lignende om Palnatoke, er det upaatvivleligt, at de ikke vilde have forbigaaet noget saa mærkeligt i deres udførlige Beretninger om denne Mand. At de intet have hørt derom, uagtet de kiende saa meget til Jomsvikingerne, er et vigtigt Beviis imod Fortællingen, hvilken desuden i sig selv bærer Præg af senere Udsmykkelse. Det var ikke rimeligt, at den Hirdmand, som een Gang saa haardt var bleven straffet for sit Præl, anden Gang skulde have givet Kongen Anledning til at vise en lignende Haardhed. Heller ikke var det rimeligt enten at Kongen skulde have befalt nogen at løbe paa Skier ned af Kullen, eller at den, der gjorde det, kunde slippe vel derfra. Overalt passer det Forhold, hvori Saxo sætter Toke til Kongen, slet ikke til det, hvori Palnatoke

---

*) Jevnf. Sagabibliothek 2 D. S. 172-173 3 D. S. 359-361.

efter Islændernes Fortælling stod til ham. Det er altsaa rimeligt, at Efterretningen om den vældige Skytte Toke, der fældede Kong Harald, har foranlediget, at det gamle Sagu om en Faders Pileskud blev overført paa denne Skytte, og siden er vel Pröven med Skierne bleven föiet til, for at udsmykke Historien.

Det synes overalt, som Jomsvikingernes Bedrifter have i de Danskes Minde levet langt mindre, end man maatte vente. Foruden hvad Saxo fortæller om Slaget med Hakon Jarl, findes der kun eet Spor til, at han har kiendt en Vise om deres Bedrifter. Han siger nemlig, at det vilde være mere kiedeligt end moersomt at opregne Jomsvikingernes Navne *). Dette antyder at han har kiendt en Liste paa disse Vikinger, hvilken neppe kan være kommen til Saxo i anden Form end i bunden Stiil, hvorved Rimbogstaverne tiende Hukommelsen til Stötter, ligesom Tilfældet var med Listen paa Heltene i Slaget ved Bravalla.

Derimod har Saxo uden Tvivl Ret, naar han udleder Jomsborgernes Opkomst fra den Besætning, Harald Blaaland lagde i Julin, hvilken ved tilstrømmende Vikinger snart kan være bleven foröget. Flere af Saxos Samtidige tilskreve Harald Jomsborgs Anlæggelse **), og det lader sig lettere forklare, hvorledes Jomsborg, naar den var anlagt af en dansk Konge, som

---

*) Saxo. edit. Steph. "Inter quos fuere Bo, Ulff, Karlsheljni, Sivaldus aliique complures, quorum prolixam enumerationem tædio quam voluptati propinqviorum stylo persequi supersedeo."

***) Knytlingasaga Kap. 1. Svend Aagesen Kap. 4. Fagurskuma see Sagabibliothek 3 D. S. 69-70.

en Festning, der skulde holde Byen Julin og dens Omegn i Ave, kunde efter nogle Aars Forløb blive saa mægtig, end hvis den var bleven opbygget af Palnatoke, en Hövding for Vikinger. Paa den anden Side er det begribeligt, at Jomsborgs Lovgiver kunde af Jomsvikingsagas Forfatter blive anseet for Borgens Stifter. Men at Saxo saa korteligen omtaler Haralds Tog til Venden, uagtet dette i Valdemar den Førstes Tid maatte have dobbelt Interesse, viser at han intet mere derom maa have vidst.

Haralds Död er knyttet til Krigen med hans Sön Svend. Alle de gamle Forfattere ere enige i at Harald i denne Krig hvor Hedningerne holdte med Sönnen, blev enten dræbt eller dödeligen saaret; om Krigens Anledning og Varighed ere de uenige. Den rimeligste Efterretning er den som Snorre *) og Forfatteren af Knytlingasaga **) give: at Svend efter at have foretaget mange Vikingstog havde forlangt af Faderen en Deel af Riget, nemlig en Forlehning, og at han efter at være bleven afviist, fordi Faderen ikke kunde lide ham, havde forenet sig med de misfornöiede Undersaatter og begyndt Krig.

Saxo og Svend Aagesen lade den nærmeste Anledning til Folkets store Misforstaaelse med Harald være det Hoveri, det var bleven tvunget til at giöre, da Harald havde ladet Menne-sker og Dyr trække i det samme Aag, for at slæbe en uhyre Steen fra Strandkanten, hvilken skulde tiene til at pryde Dronning Thyras Gravhöi. Denne Fortælling er ganske i Folkesagnets

---

*) Oluf Tryggvesens Saga. Kap. 38.

**) Kap. 4.

Smag, hvilket ofte lader Statsomveltninger have deres rund i enkelt Tildragelse, og gierne lader Nemesis straffe den Overmodige. I Folkets Smag er ogsaa det Ordspil, hvorved Harald erholdt Efterretningen om Sönnens Oprör. Han spørger nemlig under Stenens Flytning en Mand fra Flaaden, om han havde seet en större Klump drages af Menneskehænder, og Sömanden svarer, at Riget var en endnu större Klump, hvilken Svend havde draget til sig. At dette Sagn har en historisk Grund er saa meget des rimeligere, da vi endnu kunne see de store Höie, Kong Harald lod reise ved Jellinge over sine Forældre. Naar Tvangsarbeidet og den nye Læres Indførelse havde gjort Harald forhadet, maatte Mindet om den sidste Misfornöielsesgrund, efterat den nye Lære var bleven almindelig antaget, snarere glemmes, hvorimod Mindet om Undertrykkelsen vilde vare længere. Dette Minde har uden Tvivl Folkesagnet, som det oftere pleiede, individualiseret, ved at overføre paa en stor Steen, hvad der gieldt om det hele Gravmindes Opførelse. Endnu have vi jo Stenen, som Harald lod reise over sine Forældre og Ægtheden af dens Indskrift synes efter de seneste Undersøgelser tilstrækkeligen beviist*); denne Steen er altsaa ikke bleven liggende paa Halvveien. Vil man forsvare Sagnet om Stenen, og indrømme Ægtheden at Indskrifterne paa Runestenen ved Jellinge, maa man antage at Harald har havt i Sinde istedet for den mindre af de tvende Runestene, hvis Indskrift antyder at den var bestemt af Kong Gorm til hans Kone, Dron-

---

*) See Professor Magnussens Optegnelser paa en Reise til Jellinge 1821 S. 81 f.

ning Thyras Gravhöi, at sætte en langt større Steen paa sin Moders Höi.

Et interessant Beviis for Sagnets Paalidelighed vilde det være, om man endnu kunde paavise den Steen, der havde draget Riget fra Harald. Ved Landsbyen Læborg i Ribe Stift omtrent 5 Miil fra Colding findes en Steen med Runeskrift af følgende Indhold: "Rafnuge Tofe huggede disse Runer efter . . . vi sin Dronning." Endelsen af Dronningens Navn og Pladsen, de udslettede Runer indtog, passe godt til Navnet Thyrv, hvilket er det samme som Thyra. En Runesteen i Nabolauget i Landsbyen Bekke, altsaa just paa det Sted, hvor Thomas af Gheysmer siger, at Harald lod sin Steen ligge *) har en Indskrift der siger, at Rafnuge Tove og Vodin opførte Thyrvs Höi **). De samme paa begge Stene forekommende Navne synes at vise at samme Mand havde ristet Runer i Thyras Steen og bygget hendes Höi, at altsaa Steen og Höi hørte sammen. Da Runerne paa Stenen ved Læborg ere usædvanlig store, og Stenen, hvorpaa de findes, ligger tæt ved en meget større Steen, fra hvilken den synes at være sprængt, har dette ledet Professor Magnussen til at formode, at det netop var denne Steen, Kong Harald havde villet flytte.

Men herved møder først den Vanskelighed, at Haralds Steen skulde efter Thomas af Gheysmer findes paa Bekke Mark, hvorimod den sidstnævnte Runesteen ligger paa Læborg Mark. Dernæst ligger Læborg ifølge Gliemans Kort henved fem Miil

---

*) I Langebeks Scriptores. Vol. 2, S. 348.

***) Antiquariske Annaler 4 B. 1 H. S. 119.

fra Jellinge og et Par Miil fra den nærmeste Strandbred, hvorfra ifølge Saxo Stenen skulde være hentet. Men fra hvilket Punkt af Strandbredden man end vilde gaae ud, kunde ingen komme til Jellinge over Læborg uden en stor Omvei, og en saadan kunde man ei let falde paa at giøre med slig en Masse. Endnu en Vanskelighed frembyder Indskriften selv, thi ved saa stor en Masse er det usandsynligt, at Runerne vare blevne huggede förend Stenen kom paa sin Plads. Desuden maatte det, vi nu læse, kun være Slutningen af den hele til Dronningens Ære forfattede Indskrift; det Övrige, som, da Runerne ere saa store, maae have optaget en stor Plads paa Stenen, maa antages at være sprængt, men deraf følger tillige at man nödes til at tilstaae, at hiin Hypotheses vigtigste Stötter ere sprængte.

Om Krigen mellem Faderen og Sönnen fortæller Saxo flere Omstændigheder end de andre gamle Forfattere, hvilke ikkun omtale det sidste Slag. Saxo lader derimod Harald efter at være bleven slaget i Jylland gaae over til Siælland og efter at han atter der havde tabt et Söslag, tye til Julin, hvorfra han skulde være kommen igien og ved slaviske Troppers Hielp have leveret Slaget ved Helgenæs, hvis Udfald havde været uvis, indtil Harald om Natten var bleven saaret af Palnatoke. Derpaa var Harald bleven bragt til Julin, hvor han var död, og hvorfra hans Legeme siden var bleven fört til Roskilde.

Det er i sig selv rimeligt at Krigen mellem Fader og Sön kan have varet længere, og at den gamle Konge flygtede fra Jylland til Siælland. Derimod er det ikke saa rimeligt, at han i det sidste Slag havde været understöttet af vendiske Tropper, hvorved maa forstaaes Jomsvikinger. Thi da Palnatoke, Joms-

vikingerne Hövding, dræbte eller dog saarede Harald ved denne Leilighed, kan man ikke vel antage, at Jomsvikinger skulde have fegtet paa begge Sider. Derimod kunde det snarere tænkes, at den saarede Harald med dem, der bleve ham troe, var flygtet til Jomsborg, som det eneste Tilflugtsted der var ham tilbage. Dette berette flere gamle Skribenter *) og da Harald havde været Borgens Stifter, kan man begribe, at nogle af dens Mænd, maaskee netop de Ældre, have villet modtage den flygtende Konge, om end deres Hövding havde stridt imod ham. Men denne Omstændighed kan have foranlediget Saxo til at formode, at den Understøttelse, der havde sat Harald i Stand til at begynde et nyt Feldttog, var kommen fra Jomsborg. Slagets Udfald berettes i det Væsentlige eens; vel sætter Saxo det ved Helgenæs i Jylland, Jomsvikingasaga ved Bornholm og Knytlingasaga i Isefiorden. Men alle ere enige i at da Seiren enten var tvivlsom, eller meest heldede til Haralds Side, var han bleven dødeligen saaret af Palnatoke.

Vi have nu giennemgaaet alt, hvad Saxo beretter om Harald Gormsen og seet, at det er sammensat af Brudstykker af danske Sagn, uden Hensyn til hvad fremmede Skribenter have fortalt. Dette bestyrkes end mere med Hensyn til hvad Saxo har forbigaaet.

Her møder os først det lykkelige og hæderfulde Tog; Kong Harald gjorde med 60 Skibe til Normandiet **) hvorhen

---

*) Adam af Bremen lib. 2 S. 54 Mad. Udg. Emmæ Eucomiast hos Langebek Vol. 2. p. 474.

**) Suhms Danmarks Hist. 3 D. S. 30. f. Torfæi trifolium p. 25.

han var bleven kaldet af den danske Bernard, for at hielpe den unge Hertug Richard imod den franske Kong Ludvig den Fierde. Dette Tog omtale flere frankiske Skribenter, deriblandt Dudo, hvilken dog Saxo et Sted selv har citeret.

Dernæst tier Saxo om de tvende store Toge Harald gjorde til Norge, det ene efter Haralds Graafelds Död med en Flaade af 600 Skibe, hvorved han underlagde sig Landet, og indsatte Hakon Sigurdsen til sin Jarl *); det andet, hvorved han hevned sig over Hakon Iarls Frafald ved at plyndre langs Norges Kyster **). Vel nævner Saxo et Tog til Norge, men dette er, som forhen bemærkedes, blot en Forvexling med Joms-vikingernes senere Tog, hvis Udfald var uheldigt.

End videre forbigaaer Saxo tvende for Haralds Minde mærkelige Træk, hvilke Adam af Bremen har anført, det Ene at han havde givet Love, hvilke endog fremmede Folkeslag længe efter hans Tid havde bevaret, det Andet, at han baade i levende Live og efter sin Död havde gjort Mirakler. Men da der er Strid mellem de Lærde om Fortolkningen af Adams Ord, og denne Strid endnu ikke er afgjort, bliver det nödvendigt at anföre Bremerens egne Ord, for desto nöiagtigere at kunne udvikle deres Betydning.

Adami. hist. eccles. lib. cap. 18 p. 55 ed. Maderi. De cujus fine cum istum pronepotem suum qui nunc in Dania regnat; Svein, interrogare maluerim, veluti alter Tydeus cri-

”Da jeg angaaende hans (Haralds) Endeligt, vilde udspörge hans Ætling Svend, hvilken nu regierer i Danmark, taug denne, som en anden Tydeus, om Oldefaderens Misgierning,

*) Snorre i Oluf Tryggves. Saga Kap. 15.

**) Sammesteds Kap. 36.

men avi reticuit, me vero parricidium exaggerante; hoc est, inquit, quod nos posteri luimus, quod ipse parricida suo piavit exilio. At ille noster Haroldus, qui populo Danorum Christianitatem primus indixit, qui totum septentrionem, ecclesiis et prædicatoribus replevit, ille inquam innocens vulneratus et pro Christo a regno expulsus, martyrii gloria ut speramus non carebit. Regnavit autem annos L, obitus ejus in festivitate omnium sanctorum contigit. Memoria ejus apud nos et uxoris ejus Gunhild perpetua manebit. Hæc in diebus Adaldagi pontificis facta comperimus, cum tamen non omnes tejus virtutes explorare potuimus. Sunt autem qui affirmant per eum gratias sanitatum factas, et tunc cum adhuc viveret et post mortem ad sepulcrum ejus, videlicet cæcos frequenter illuminatos fuisse, aliasque multas contigisse virtutes. Cersissimum vero est, eum tam nostro populo, quam Transalbanis et Freonum genti leges et jura constituisse quæ adhuc pro tanti auctoritate viri servare contendunt. Interea senex Præsul Adaldagus de legatione sua voti compos effectus et in omni opere suo domi forisque pro-

og da jeg udmalede Fadermordet, sagde han: dette er, hvad vi hans Efterkommere maae böde for, hvad Fadermorderen selv sonede ved sin Landflygtighed. Men denne vor Harald, der först paaböd Dannerfolket Christendommen, der opfyldte hele Norden med Kirker og Prædikanter, han, siger jeg, som uskyldigen blev saaret og for Christi Skyld uddrevet af Riget, han skal, som vi haabe ikke undvære Martyrdommens Hæder. Han regierede 50 Aar, hans Död indtraf paa Allehelgens Fest. Hans og hans Hustrues Gunhildes Minde skal stedse vedvare hos os. At dette er skeet i Adeldags Dage have vi erfaret, omendskiöndt vi ikke have kunnet efterspore alle hans Dyder, (Kraftgierninger). Men der ere de som forsikkre at Helbredelsens Naadega- ver ere meddeelte ved ham, baade da han endnu levede, og efter Döden ved hans Grav, at nemlig Blinde ofte ere blevne seende og at mange andre Kraftgierninger er skete. Men dette er aldeles vist, at han har giort Bestemmelser om Lov og Ret saavel for vort Folk som for dem hinsides Elben og Frisernes Nation, hvilke disse Folk paastaae ifølge denne store Mands Anseelse, endnu at be-

speratus in senectute uberi migravit ad dominum IIII. Kalend. Maji anno incarnationis dominicæ DCCCCLXXXIIIX indictione I. anno autem Sacerdotii ejus nobiliter administrati LIV et sepultus est in ecclesia Bremensi a capite Leuderici Episcopi a meridionali plaga.

vare. Imidlertid vandrede den gamle Biskop Adeldag i en høi Alder til Herren; han havde i sin Embedsvirksomhed naaet hvad han ønskede og saavel hiemme som ude været heldig i al sin Stræben. Han døde den 29de April 988 Aar fra Herrens Byrd, efter at han hæderligen i 54 Aar havde forvaltet Præsteembedet og blev begravet i Kirken i Bremen Syden for Biskop Leuderiks Hoved."

Paa dette Sted læse vi tvende Mænds Ord baade Svend Estrithsens og den bremiske Adams, hvilke Ord angaae tvende Andre, nemlig Harald Blaatand og Biskop Adeldag. Man kan altsaa spørge om: baade hvormeget af dette enhver af disse har sagt, og hvem af de to han har meent. Suhm antager *) at Adam anfører ordret, hvad Svend Estridsen havde fortalt ham fra "hoc est inquit" indtil "servare contendunt." Men mod denne Mening har Professor Nyerup med Föie bemærket **), at de Ord Adam anfører som Kongens egne maa ende ved "piavit exilio." Hans Grunde ere disse: 1) Hvor Kongens Ord begynde staaer "inquit", altsaa antyder det et Par Linier nedenfor staaende inquam, at den talende Person er forandret. 2) Det passer sig ikke for Svend Estrithsen at kalde sin Oldefader "noster" i en Slags

---

*) Historie af Danmark 3 D. S. 205.

***) I hans Afhandling om de haraldinske Love, hvoraf et Udtog er meddeelt i Statsbürgerliches Magazin 4ter B. S. 430.

Mosdætning til Bedstefaderen, derimod kunde den bremiske Klerk godt kalde den christeligsindede Harald "noster" i Modsætning til den hedenske, og altsaa mod det Bremiske Bispedömmes fiendtligsindede Svend Tveskiæg. 5) Svend Estrithsen vilde ikke have talt om "populo Danorum" men om "populo nostro," derimod passer dette Udtryk i Adams Mund. 4) Det var underligt om Svend Estrithsen vilde i sin pathetiske Tale have tilföiet en chronologisk Bestemmelse angaaende hvor længe Harald havde regieret, ligeledes om han havde bemærket at han vilde bevare sine Oldeforældres Minde, eller at han havde fundet at denne Oldefader havde regieret i Biskop Adeldags Dage. Alt dette passer kun i den bremiske Skribents Mund ei i den danske Konges.

Til disse vægtige Grunde föier jeg endnu denne, at kun naar Kong Svends Ord slutte med "piavit exilio," kan den Modsætning forklares, som bliver antydet ved det fölgende "at ille." Adams Tankegang er denne: Han vilde gierne vide mere om sin Helt, Christendommens Stifter i Norden, og havde desangaaende adspurgt Kong Svend, denne skiöttede ei om at röre ved disse Familieulykker, og afviste ham med en Sentens. Derpaa udraaber Forfatteren: men denne vores uskyldigen myrdede Harald skal dog ikke savne sin Hæder som Martyr, og derpaa tilföier han det Övrige af hvad han selv havde erfaret om Kongen.

Dernæst opstaaer Spørgsmaalet, hvem Adam mener i det Fölgende. En Conferenceraad Friccius har udförligen villet bevise, at hvad der fulgte efter Ordene "perpetua manebit," maatte gaae paa Adeldag og altsaa baade Mirakler og Loygivning til-

skrives Bispem. *) Dette har Kofod Ancher bestredet i en vidtløftig Afhandling. **) Det synes imidlertid som alt det der vedkommelse selv Ordenes Fortolkning kan fremstilles i stor Korthed. Det Eneste, der kunde tale for, at Forfatteren meente Adeldag i det Følgende, ere disse Ord "Hæc in diebus Adaldagi pontificis facta comperimus, cum tamen non omnes ejus virtutes explorare potuimus." Her synes "ejus" at svare til Adeldag, som det nærmeste Subject. Men herimod maa bemærkes, at det ikke siælden er Tilfældet, at "ejus" i en saadan Forbindelse gaaer paa det fiernere Subject, naar dette af hele Sammenhængen kan sees at være det Fremtrædende. At "ejus" nödvendigen maa svare til Harald kan netop bevises af det samme Punctum, da man ellers ikke kunde forklare den Modsætning "cum tamen" antyder. Henføres Ordene til Adeldag vilde de oversatte lyde saaledes: Dette finde vi at være skeet i Adeldags Dage, omendskiönt vi ikke have kunnet efterforske alle hans Dyder. Men dette hænger jo ikke sammen? Derimod henføres "ejus" til Harald bliver Meningen denne: at Forfatteren vel havde fundet, at hvad han hidtil havde berettet om Kong Harald havde tildraget sig, medens Adeldag var Biskop i Bremen, thi det er jo fra den Bremiske Bispefølge, at den hele Fortælling gaaer ud, men at det dog var langt fra, at han havde fortalt alt det Berømmelige, Harald havde bedrevet,

---

*) Drejers Samlung vermischter Abhandlungen 3 Th.

**) K. Anchers samlede Skrifter 2den D. 1ste Af. Forsvar for de Haraldinske Love.

En endnu stærkere Grund for at Harald i det Følgende maa være meent, er Maaden hvorpaa Adeldag tilsidst omtales. Disse Ord nemlig, "interea senex præsul Adeldagus" vise at Talen nu gaaer over til en ny Person og at det altsaa ei kan være Adeldag, om hvem det nærmest Foregaaende handler.

At dette er den naturligste Forklaring af Adams Ord, at lade ham tillægge Kong Harald baade Miraklerne og Lovgivningen, følger desuden allerede af denne Forklarings Ælde og Almindelighed. Baade Helmold i det 12te Aarhundrede, *) og Albert af Stade i det trettende Aarhundrede **) foruden en Hærskare af senere Skribenter have saaledes læst den bremske Krönike. Det var kun nogle nyere Lærde, som vilde kunstle paa Fortolkningen af Adams Ord, fordi de meente ellers at finde Urigtigheder deri. Men det er den første Fortolkningsregel at undersøge, hvad den gamle Forfatter har meent, siden kan man prøve om denne Mening er rigtig.

Vist nok vilde det være en vægtig Indvending imod den ældre Fortolkning, hvis man kunde bevise, at den tillagde Bremeren en Mening, som han efter Rimelighed ikke kunde have

---

*) Chronicon Slavorum lib .1. cap. 15 "Haraldus tanta se erga Dominum devotione exercuit, ut non surrexerit similis ei inter omnes reges Danorum . . . . . Hujus viri industria, in divinis quidem rebus fuit eximia, nihilominus tamen etiam in mundana sapientia, in his videlicet, quæ ad regni gubernationem pertinere videntur, adeo claruit, ut leges et jura statuerit, quæ pro autoritate viri, non solum Dani sed et Saxones adhuc hodie servare contendunt."

**) Ad. an: DCCCCLXXXIV "Transalbianis et Frisonum genti leges et jura restituit, quæ adhuc pro tanti autoritate viri servare contendunt.

havt, men dette er aldeles ikke Tilfældet. Hvad Miraklerne angaaer, da yttres Adam af Bremen i dette Stykkes Begyndelse sit Haab, at Christendommens Udbreder i Norden, den uskyldigen Saarede ikke skulde savne Martyrdommens Hæder, eller med andre Ord, at han skulde blive en skrinlagt Helgen. Men til at vorde dette hørte efter Datidens Forestillinger, at have giort Mirakler, enten levende eller död. Altsaa antydes her, hvad i det Følgende udførligere udvikles, at Harald nemlig efter sin Död, skulde have forrettet slige underfulde Helbredelser, hvilke tilskrives de hellige Mænds Kraft. Paa disse Sagn grunder Adam Haabet om at Harald vel en Gang kunde blive canoniseret.

Man kunde maaskee mene, at det var underligt, at en bremisk Klerk kunne fortælle dette, og intet dansk Sagn derom være tilbage; og selv Saxo være aldeles uvidende derom. Dog dette lader sig godt forklare. Den Bremiske Klerk kiendte ikkun Harald, som Christendommens Udbreder og den, der døde under den gode Sags Forsvar; han kunde derfor vel fæste Lid til hvad en eller anden Munk kan have digtet om den hedenfarne Konges Hellighed; men i Danmark selv, hvor Haralds underfundige og tyranniske Adfærd maatte være bekiendt, hvor hans Minde var forhadet, der kunde Rygtet om slig en Konges Hellighed, ikke fæste Fod. Geistlighedens Magt var endnu for ung til at den imod Folkets Stemning kunde have bragt slige Rygter i Omløb.

Men det er ikke saa meget ved de Mirakler der tillægges Kong Harald, man har fundet Betæneligheder, som ved den Lovgivning, der bliver ham tilskrevet. Det er de haraldinske

Loves Anseelse hos fremmede Folkeslag, som med megen Lærdom er blevet angrebet og forsvaret. De omtvistede Ord ere disse: "certissimum vero est eum tam nostro populo, quam Transalbianis et Fresonum genti leges et jura constituisse, quæ adhuc pro tanti autoritate viri servare contendunt." Man pleier i Almindelighed ved "populus noster" at forstaae Bremerne, men Bremerne udgiorde intet Folk i Modsætning til Transalbinger. Bremerne hørte til Saxernes Stamme. Saaledes taler Adam selv (lib. 2 cap. X) om "Saxonia nostra" i Modsætning til Slavonia. Ved vort Folk menes altsaa Saxerne i Almindelighed. Af Saxerne boede vel adskillige Stammer hinsides Elben fra Bremernes Standpunkt af at regne, men de egentligen hinsides Elben boende Folk vare dog de Danske, og disse menes uden Tvivl ved Transalbiani. Saaledes lader ogsaa Helmold Kong Harald give Love for Saxerne og de Danske, men Albert af Stade siger, det var for Transalbinger og Friser. Ved jura og leges behøver man ikke at forstaae nogen Lovsamling, end mindre nogen Lovbog, men en eller anden Bestemmelse om Lov og Ret, noget hørende til Rettergangsmaaden. Ordene "servare contendunt" vise, at Adam sigter til noget, der beroede paa et almindeligt Sagn. Det hedte sig altsaa blandt disse Folk, at visse Rettergangsformer hidrørte fra Kong Haralds Tidsalder og grundede sig paa hvad denne havde indført. Heraf fulgte endnu ikke nødvendigen, at dette af Kong Harald skulde være paabudet disse Folkeslag, thi naar en Rettergangsform var i Tidens Aand, kunde gierne Nabofolk laane den af hinanden. Haralds Tidsalder, hvori den nye Lære offentlig indførtes i Danmark, var just en saadan, i hvilken nye Lovbestemmelser let kunde tages, men

hvad der var en Følge af Tidsomstændighederne kunde siden forestilles som en Følge af den Anseelse, hvori Kong Harald havde staaet.

Vi have saaledes viist, at den Mening Adams Ord lettest frembyder, ikke indeholder noget urimeligt. Men vi kunne uidentvivil gaae endnu videre, og paavise, hvilke de Love eller de Rettergangsformer ere, hvortil Ordene sigte; thi uidentvivil er det, hvilket her tillægges Harald Blaatand, det selvsamme, som Saxo skriver at være skeet under Svend Tveskiægs Regiering som en Følge af Poppo's Jertegn, at nemlig i Rettergang Jernpröven blev sat i Stedet for Holmgang som Middel til at afgjøre hvad Ret var.

Vel siger Adam af Bremen at Poppo selv bar Jernet i Kong Erik den Seirsælles Nærværelse, men Maaden hvorpaa han omtaler det Hele viser, at han ikke var nöie underrettet. Saxo, der hensatte denne Jernbyrd i Svend Tveskiægs Regjering, modsiger sig selv ved at lade Poppo efter Jertegnet vies til Bisp af Adeldag, som döde för Harald Blaatand. Alle de andre gamle tyske Skribenter henføre netop denne Jernbyrd til Harald Blaatands Dage, og dette viser hvad Mening derom herskede til Adam af Bremens Tid hos Friser og Saxer. Hvad enten nu Jernbyrden virkeligen i denne Anledning er bleven indfört hos disse Folkeslag eller ei, kunde man nogle Menneskealdere senere, let falde paa at knytte Jernbyrdens Indförelse til Poppo's Bedrift og altsaa til Blaatands Regiering, fordi Poppo's Jertegn sagdes i Danmark at have havt denne Virkning og maatte synes en Triumph for alle Jernbyrdens Venner *).

---

*) Vilde man tage "jura et leges" i en engere og sieldnere Bemærkelse kan man finde et nyt Beviis for den antagne Forklaring thi "jura"

Men ville nogle maaskee indvende: hvorledes kunde Friser, Saxer og Danske til Adam af Bremens Tid antage Jernbyrdens Indførelse at være saa nye, at de kunde ansee den for samtidig med den første kristne Konge i Danmark? De maatte jo vide at den var en gammel hedensk Skik? Denne Indvending kunne vi allerede foreløbigen afvise med den Bemærkning: at Jernbyrden var i det ellefte Aarhundrede saa aldeles i Geistlighedens Hænder, havde erholdt et saa christeligt Præg og betragtedes saa aldeles som et Jertegn, at ingen til Adam af Bremens Tid kunde falde paa, deri at see en Levning af Heden-skabet, dette maatte være forbeholdt det nittende Aarhundredes Lærde.

Vi indsee nu tillige Grunden til, hvorfor Saxo, hvis han endog havde læst den bremiske Krønike, ikke i Harald Blaatands Historie kunde tilføie noget om dennes Love, fordi han henførte den tilsigtede Forandring i Rettergangen til Svend Tveskiægs Regiering.

Vi have i Haralds Historie fundet en Deel Uoverenstemmelser mellem de gamle Skribenter, men endnu langt større ere de, som findes i de gamle Efterretninger om Svend Tveskiæg. Islænderne gjøre ham til en Frillesön *), Saxo til en Sön

---

bruges stundom i Middelalderen for "juramenta" og "leges" ofte for "probationes lege sancitas" see Ducange og Rosenvinge om Edens Anvendelse til Beviis S. 40.

*) Snorres Oluf Tryggves. Saga Kap. 11 Thorvald Vidförles Saga bag efter Hungurvaka S. 262 Knytlingasaga Kap. 4.

af Dronning Gerytha. Adam af Bremen fortæller, at Harald blev døbt med sin Dronning Gunhilde og lille Søn Svend, og synes derved at antyde, at Svend var Gunhildes Søn. Emmæ Encomiast anfører det som Begyndelsen af sin Lovtale over Svend, at hans Herkomst var den ædleste *). Men uagtet Encomiasten var samtidig med Knud den Stores Gemalinde, til hvis Roes og efter hvis Opfordring han skrev, kan han gierne paa Lovtaleres Viis have sagt det i Almindelighed, som kun fra een Side var rigtigt. Da desuden uægte Födsel den Tid ikke lagde nogen Hinder for Arvefølgen, kunde ogsaa en Konges Frillesön siges at være af den ædleste Byrd. Bremeren siger blot, at Svend blev døbt med det kongelige Ægtepar. Da nu Islændernes Beretning om Svends Herkomst er nøie knyttet til hans Opdragelse og Ungdomshistorie, synes den derved at vinde i Troværdighed. Men deri ere alle enige, endog Encomiasten, at Svend fra Barndommen af havde været Faderen forhadet.

Saxo fortæller intet om Svends Ungdom, Islænderne berette, at han, understøttet af sin Fosterfader Palnatoke, tidligen drog paa Vikingstog. Dette var ogsaa Fyrstesönnernes almindelige Skik, og kun som Sökonge kan Svend have forskaffet sig de Tilhængere, hvorved han kunde give sine Fordringer Vægt. Om hans Krig med Faderen og dennes Udfald er forhen talt. Alle ere enige i, at det især var ved det hedenske Parties Hielp, at Svend seirede, og at han begyndte sin Regiering med at forfølge de Christne. Men derpaa fortæller Saxo, hvorledes at Svend blev haardeligen straffet for sin Ugudelighed. Han blev nemlig fanget af Julins Borgere og maatte löskiöbe sig med to

---

*) a nobilissimis duxit originem.

Gange saa meget Sölv og en Gang saa meget Guld som han veiede. Kort efter var han anden Gang bleven fanget af de samme; for at udrede Summen, der fordredes for hans Löselse maatte han stille Gidsler, og siden for at befrie Gidslerne sælge de kongelige Skove, hvilke i Skaane og Siælland bleve kiöbte af Distrikterne ved S sammenskud, i Jylland af enkelte Familier, der sloge sig sammen. Neppe havde Svend samlet en Flaade for at hævne sig paa Julinerne, förend han tredie Gang ved Krigslist blev fanget af dem. Da Rigets Skat var udtömt, havde Qvinderne givet deres Guldsmykker for at befrie Kongen, hvorfor denne siden som Belönnung havde tilstaaet dem Ret til at arve. Desuden var Kronens Agre og Sædegaarde blevne solgte for at betale Giælden. Endeligen maatte Svend sværge aldrig at ville hevne sig. Neppe var Svend kommen tilbage, förend en ny Ulykke havde ramt ham; den svenske Kong Erik den Seirsælle faldt ind i Skaane med en stor Hær, overvandt Svend og nödte ham til at forlade Danmark. Den flygtende Konge havde först henvendt sig til den norske Kong Oluf Tryggvesen, siden til den engelske Kong Edvard; af begge bortviist havde han fundet en Tilflugt i Skotland, hvor omsider Gienvordighederne havde bragt ham til at antage Christendommen. Nu forandredes hans Skiæbne, i hans syvende Landflygtighedsaar döde Erik den Seirsælle og Svend erholdt igjen sit Rige, men maatte dölgge sin Omvendelse, indtil Poppes-Jertegn havde bragt den hedenske Mængde til at erkiende den nye Lære.

Saxos Fortælling synes i det Hele at bestyrkes ved Adam af Bremens Vidnesbyrd, thi denne beretter*), hvorledes den brem-

*) Hist. eccles. lib. 2 S. 56—57.

ske Erkebiskop Libentius forgiæves havde bestræbt sig for at böie Svends vilde Sind til Mildhed mod de Christne, derpaa var Svend to Gange bleven fanget af Slaverne og löskiöbt med meget Guld, siden forjaget af sit Land af den svenske Kong Erik. I sin Landflygtighed havde han henvendt sig til Tryggve Hagensen i Norge, derpaa til Adelred, Eggars Sön i Engelland, afviist af begge var han kommen til Skotternes Konge, hos hvem han tilbragte sine 14 Landflygtighedsaar indtil Eriks Död. For denne Erik som Konge i Sverrig og Danmark havde Poppe giort sit Jertegn, og derved bragt ham til at blive Christen, omendskiönt Erik igien var faldet fra Troen. Efter Eriks Död var Svend kommen tilbage og havde ægtet Eriks Enke, men Eriks Sön Oluf havde fordrevet ham igien, derpaa havde Svend omvendt sig og Oluf havde igien skienket ham Riget. Om det Meste af dette tilföier Adam af Bremen udtrykkeligen at han havde det af Kong Svend Estrithsens egen Mund. Disse Efterretninger synes altsaa at maatte ansees for aldeles paalidelige, og dog kan det allermeste deraf aldeles ikke være sandt. Vi ville först betragte Svends Forhold til Jomsvikingerne, siden til den svenske Konge.

Allerede Antallet af de Gange, da Svend ifölge Saxo blev fanget af Julinerne eller Jomsborgerne, maa giöre Beretningen mistænkt; thi det er ligesaa usandsynligt at en Konge trende Gange i kort Tid skulde have ladet sig fange af den samme Fiende, som det er sædvanligt, at Sagnet lader det Onde ligesaavel som det Gode trende Gange gientage sig. Vi kunne forfølge Sagnets Udsmykkelse. Islænderne, hvis Beretninger, om end först nedskrevne i det tolvte og trettende Aarhundredé, grunde sig paa

langt ældre Fortællinger, bragte til Öen af Svend Tveskiægs Samtidige *), fremdeles Dithmar af Merseburg fra Begyndelsen af det ellefte Aarhundrede **) og Svend Aagesen ***) melde kun om, at Svend een Gang blev fanget, Adam af Bremen fortæller at det skete to Gange, Saxo ene at det hendte tre Gange. Saa meget synes vist, at Svend er een Gang bleven bortsnappet ved et Fartöi besat med Jomsvikinger, thi flere enkelte Omstændigheder herved fortælles ens af Jomsvikingesaga, Svend Aagesen og Saxo, trende af hinanden uafhængige Vidner.

Anledningen til Svends Fangenskab og Følgerne deraf fortælle Islænderne langt rimeligere end de Andre, thi de lade det Hele være et Paafund af Jarl Sigvald, som ved at bringe Kong Svend nogen Tid i sin Magt, vilde skaffe Jomsborg Uafhængighed, og tilveiebringe Forbund og Svogerskab mellem Kong Svend, Kong Burisleif og sig selv. Dette var et listigt Foretagende, der kunde ende til fælleds Tilfredshed, og ingenlunde nödvendigen havde vedvarende Fiendskab til Følge. De andre Forfattere derimod betragte Jomsborgerne som fødte Vender og de Danskes naturlige Fiender, især synes Saxo at overføre det trettende Aarhundredes Had til Datidens Vender paa de gamle Jomsborgere, og lader dem udsuge Landet for at forskaffe sig en stor Kongelösning. Men havde sligt fundet Sted, er det ikke tænkeligt, at deres Hövdinger kort efter kunde fredeligen

---

*) Snorre Oluf Tryggves. Saga K. 38. Oddur Munk Oluf Tryggv. Saga 114—118. Reenhielms Udg. Jomsvikingasaga 36. K. S. 103.

**) Scriptorum rer. Brunsvic. vol. 1 p. 409.

***) Kap. 4 i Langebeks Script. vol. 1 S. 53.

have mødt i den danske Konges Hal, og der være blevne bevægede til i Forening med en dansk Flaade at giøre Krigstoget til Norge.

Er det nu ikke rimeligt at Svend saa ofte eller for meget store Summer er bleven löskiøbt, er det endnu mindre rimeligt, at Lösesummen skulde være bragt tilveie paa den forhen omtalte Maade. Vel kunde det synes, som de Følger Svends Lös-kiøbelse efter Saxo og Svend Aagesen skal have havt nemlig Qvindernes Arverettighed og de kongelige Domainers Afhændelse, vare utvetydige Vidnesbyrd om hin Begivenhed. Men hvad Qvindernes Arveret angaaer da have vore Lovhistorikere fra Gram *) og Kofod Ancher af **) viist, at denne ikke kan have været en Følge af Kong Svends Taknemmelighed.

I Henseende til de kongelige Skoves Afhændelse synes det lidet rimeligt, at dette den Gang kunde være en Finantsoperation, da hele Landet var trindt om bevoxet med Skov, og Træer neppe bleve solgte uden til Skibstømmer, hvilket ikkun ved Kysten kunde være afsætteligt. Vel tilføier Saxo, at disse Skove bleve i Jylland kiöbte af enkelte Familier, i Siælland og Skaane af Communerne, men neppe kan det historiske Sagn have bevaret Mindet om, hvo der havde været den Höistbydende paa disse Skovauktioner. Derimod er det rimeligt, at fordi Saxo eller een og anden Landoeconom til hans Tid havde gjort den Bemærkning, at der gaves flere Almindinger i Siælland og Skaane end i Jylland, udledte man dette fra Krongodsernes Salg i

*) I Noterne til Meursii hist. Dan. p. 159.

***) I hans samlede Skrifter 1 D. S. 17.

Svend Tveskiægs Dage, og knyttede saaledes denne Forandring ligesom mere af det, hvilket Begivenhedernes Gang gradviis bragte med sig, til en enkelt mærkelig Begivenhed.

Endnu bestemtere ere Indvendingerne imod Svends For-
drivelse af de svenske Konger. Ifølge Adam af Bremen skulde Erkebiskop Libentius flere Gange efter Haralds Död baade ved Gaver og ved Gesandtskaber have stræbt at formilde Svends Sind mod de Christne, derpaa fulgte Svends dobbelte Fangenskab af Jomsborgerne, siden fiorten Aars Flugt for Kong Erik Seirsæl, og, efter at være kommen igien tilbage, en ny Forjagelse af Eriks Sön Oluf Skodkonning. Alt dette maatte have medtaget som Torfæus rigtignem bemærker *), et Tidsrum af mere end tyve Aar. Men nu er det beviisligt, at Libentius blev Erkebiskop 988, at Harald Blaatand döde 989 eller 990, og at Jomsvikingerne Tog til Norge under hvilket Svend sad rolig paa den danske Trone, gik for sig 994, og fra dette Aar af kiende vi af engelske Annaler Svends gientagne Krigtog til Engelland. Altsaa bleve kun tre Aar levnede til hine Begivenheder, der fordrede tyve, og Usandheden af Fortællingen bliver alligevel haandgribelig, hvis man antager med Saxo at Svends Landflygtighed ikkun varede syv Aar. Ansætter man endog Krigen med de svenske Konger blot til to Aar, bliver der dog endnu ikke Tid hertil i de faa Aar i hvilke Christenforfølgelserne, Erkebiskoppens gientagne Gesandtskaber og Begivenhederne med Palnatoke og Syvald have tildraget sig.

---

*) Trifolium historicum p. 129 f.

I Svends Landflygtigheds Historie findes desuden flere Urigtigheder sammenhobede. Saxo lader ham flygte til Oluf Tryggvesen, som först kom paa Tronen 996, og derfra til Kong Edvard, da denne endnu var saare ung, uagtet denne Konge allerede 979 var död. Adam af Bremen siger derimod, at han tog sin Tilflugt til den norske Tryggve Hagensen og den engelske Adelred. Men der har ikke regieret nogen Tryggve Hagensen i Norge; hvis Oluf Tryggvesens Fader Tryggve Olufsen menes, en Sönnesön af Harald Haarfager, da blev denne dræbt 969, men Adelred kom först paa Tronen 979, saa at disse Tidsbestemmelser heller ikke passe hverken med hinanden eller med den övrige Historie.

Hertil kommer, at Islænderne, hvilke vide god Beskeed om den Tids Begivenheder i Norden, slet intet melde om disse Krige, med Undtagelse af tvende Annalister der blot følge Adam af Bremen, og at Emmæ Encomiast, der levede i den næste Generation, kalder Svend en af sin Tids lykkeligste Konger. Han omtaler vel Faderens Had til ham og Krigen med denne, men lader ham for Resten have Medgang fra Begyndelsen til Enden. Mod Kong Svend Estrithsens Auctoritæt paa hvilken Adam af Bremen beraaber sig, kunne vi sætte et andet kongeligt Vidnesbyrd nemlig Oluf Sködkonnings, som i en Tale paa Thinget, hvori han vil ophöie den svenske Konges Magt, beraaber sig paa, at hans Frænde Styrbiörn, som havde kuert den danske Kong Harald, selv var bleven overvundet af hans Fader Kong Erik. Hvis nu Kong Erik selv havde overvundet Kong Harald,

---

*) I Langebeks Scriptorum vol. 2 p. 150, 425.

eller hvis Oluf selv havde forjaget Svend Tveskieg, vilde disse Exempler have lagt den talende Konge langt nærmere end Styrbiörns. Dog maa man tilstaae, at dette kongelige Vidnesbyrd ikke i sig selv betyder saare meget, da det er höiligen at omtvivle, at Talen er bleven nedskreven ordret, som den holdtes, men det snarere er den islandske Sagaskriver, der lagde den svenske Konge disse Ord i Munden. Talen betyder dog i det Mindste saa meget, at dens islandske Forfatter, endskiönt vel bekiendt med Sverrig, ligesaa lidt som hans andre Landsmænd kiendte til disse den svenske Konges Seiervindinger.

Den simpleste Maade til at udrede sig af disse Vanskeligheder er at antage, at vi her finde et Exempel, uden Tvivl det ældste i den danske Historie, paa hvorledes man har forladt det simple Sagn, eller Maaden paa hvilken Fortællingen uvilkaarlig udviklede sig, ved at gaae fra Mund til Mund, for paa en vis Maade at pragmatisere eller for at ordne Begivenhederne med Hensyn til visse Ideer. Kong Svend havde först forfulgt de Christne, siden beskyttet dem. Han havde udstaaet Gienvordigheder, og han havde været en lykkelig Krieger. Man ordnede nu hans Livs Tildragelser i tvende Afsnit, for at lade Ulykken ledsage hans Hedenskab og Lykken hans Omvendelse. Nu kunde man ikke dyngte Ulykker nok paa ham til hans Straf, derfor skulde han fanges, ikke blot een men trede Gange, derfor skulde han, som Patriarken Jacob, i Landflygtighed vente paa sin Lykke, enten i 7 eller i 14 Aar. Denne Landflygtighed kunde ikke lettere motiveres end ved Krigen med Sverrigs Konger, af hvilke Erik allerede ved sit Tilnavn ledte til Begrebet om Seierherre, og som efter Styrbiörns Nederlag gierne kan

have erhvervet nogle Fordele over Kong Harald, maaskee for en Tid Herredømmet over Skaane. Dette saaledes af Geistligheden udsmykkede og med moralsk Anvendelse forsynede Æventyr fortaltes vel Svend Estrithsen i hans Ungdom, som Advarsel, og er siden af ham bleven fortalt til den videlystne bremiske Klerk. Kunde Svend Estrithsen saaledes tage Feil i sin Morfaders Historie, maa man vel holde Saxo Grammaticus det tilgode, at han har fæstet Lid til det samme Æventyr.

Til denne Udsmykkelse af Svend Tveskiægs Historie hørte det vel og at Poppo Jertegn hensattes til hans Regiering. Islænderne *) tilligemed de fleste gamle tyske Forfattere **) henhøre det til Harald Blaatands Dage. Kun Adam af Bremen sætter Poppo Jertegn paa samme Tid som Saxo, men omtaler tillige den hele Begivenhed saare ubestemt, ligesom det kunde være blot et gammelt Sagn ***). Saxo der fortæller at Poppo bar Jernet efter Svends Opfordring, gjør sig tillige, som forhen er bemærket, skyldig i en slem Anachronisme ved at lade Poppo siden

---

*) Snorre i Oluf Tryggvesens Saga Kap. 27. Oluf Tryggves. Saga Kiöb. Udg. 1 B. S. 129.

**) Witechind: Corbeiens: lib. 3 hos Meibomius 1 p. 660. Ditmar Mersburg: *Leipnitses* Script. Brunsv. 1, 333. Jevnf. om alle Forskiellighederne i Fortællingen om Poppo Jertegn Grams Noter til Meursius S. 164 fölg.

***) Hist. eccles. lib. 2 cap. 26 p. 59. Poppo quidam . . . . . quem ajunt pro assertione Christianitatis ferrum manu tulisse. — Cujus novitati miraculi et tunc multa millia per eum crediderunt, et usque hodie per populos et ecclesias Danorum celebre Popponis nomen effertur. Hæc aliqui apud Ripam gesta confirmant, alii apud Sliasvig.

vies til Biskop i Aarhus af Adeldag, som døde 988, imedens Harald Blaatand endnu regierede.

Vigtigere end Spørgsmaalet om, naar og hvor Poppo forrettede sit Kunststykke, er Undersøgelsen om dets Følger. Saxo vil, at i den Anledning Christendommen, hvortil Svend Tveskiæg den Gang hemmeligen bekiendte sig, var bleven offentlig vedtaget paa Thinget ved Isefiorden. Der behövedes imidlertid ikke saadant et Jertegn for at forklare sig, hvorfor Christendommen, som i Harald Blaatands Tid havde været herskende, igien blev det, naar Kongen selv hyldede samme. Men desuden tilskriver Saxo dette Jertegn, at i Danmark Holmgang blev afskaffet og i dens Sted Jernbyrden indført. Denne Paastand have adskillige nyere Lovlærde benægtet *), fordi de have meent, dels at Jernbyrd som noget gammelt i Norden, ikke ved Christendommen kunde være bleven indført, dels at Holmgang som noget der först gradviis aftog, ikke ved Christendommens Indførelse kunde være bleven afskaffet. Imidlertid kan udentviyl Saxos Paastand, naar man blot sætter Christendommens Indførelse istedet for Poppo's Jertegn, godt forsvares.

Hvad först Jernbyrdens formeeutlige Ælde i Norden angaaer, da er det vist, at mellem de mange Sagn, hvilke Saxo har bevaret intet Spor findes deraf, uagtet slige Tildragelser, som at Prindsesser traadte paa gloende Plovjern, var af det Slags, Sagnet pleiede at bevare. End vigtigere er det, at i alle de islandske Sagaer vi have tilbage om Tilstanden i Norden för

---

*) Rosenvinges Lovhistorie 1 D. S. 56-58. I: Grimm deutsche Rechtsaltherthümer S. 919.

Christendommens Indførelse, findes ikke det mindste Spor til at Jernbyrd nogensinde har fundet Sted. I en af de eddiske Sange *) omtales det vel, at Gudrune og Herkia skulde vise deres Uskyld ved at optage en Steen af en kaagende Kiedel. Men denne Sang bærer flere Præg af Nyhed, og er maaskee ikke ældre end det tolvte Aarhundrede. **) Var den endog ældre, vilde den dog egentligen ikke godtgjøre Jernbyrdens Brug i Norden, da den skildrer hunniske Sæder, og angaaer et ældgammelt Fabelsagn. I det Höieste kunde deraf følge, at Pröven med kaagende Vand stundom var bleven brugt af Qvinder, ikke at Jernbyrd kunde anvendes af Mænd.

Vel pleier man at bemærke, at det Beviis er svagt, der hentes fra Taushed; men at noget forbigaaes med Taushed, bliver dog paafaldende, naar der hyppigen var Anledning til at omtale det. Vi have mange Efterretninger tilbage om den Rettergang, der i Island var brugelig för Christendommens Indførelse, og som vor dannet efter den Norskes Mönster. Vi finde her, at i Tilfælde hvor man netop kunde have ventet Jernbyrd, langt andre Beviismidler bleve anvendte. Saaledes da Viga Glum anklagedes for et Mord, som man ikke ved Vidner kunde overbevise ham om, befriede han sig ved en tvetydig Eed, hvilken han aflagde i Offerhuset paa en Ring, vædet med Offerdyrets Blod ***). Da en anden Islænder, Thorkel Trefil, vilde godtgjøre sin Ret i en Arvesag, hvori der ikke kunde föres Vidner,

*) Gudrunarqvide 3 Strophe 8-10.

**) Sagabibliothek 2 D. S. 317-319.

***) Viga Glums Saga S. 150.

men hvor der var Mistanke om, at han havde begaaet Svig, blev et Ordal anvendt, men, heelt forskjelligt fra Jernbyrd. Thorkel skulde krybe under en Hvelving af skaarne Græstörv og erkjendes for uskyldig, naar den skiöre Hvelving ikke faldt sammen over hans Ryg. *) Sagaskriveren tilföier udtrykkeligen at Hedningene tillagde denne Skik samme Anseelse, som de Christne deres Jernbyrd.

Den förste Islænder; som vides at have underkastet sig Jernbyrd, var Gretter Stærke, hvem det i Norge blev paalagt af Oluf den Hellige omtrent 1017. **) Det förste Jernbyrd der omtales i Island, er Fridgerdas i Liosvetningasaga, men dette tildrog sig först efterat Isleif var bleven Biskop, altsaa en Tidlang efter at Oluf den Helliges Love vare blevene vedtagne paa Öen. De ældste Exempler paa Jernbyrd i den norske Historie forekomme ogsaa under Oluf den Helliges Regiering. ***) Man seer af Beskrivelsen, at alt ved denne Handling var af Geistligheden nöie bestemt.

En endnu vigtigere Grund imod Jernbyrdens Anvendelse i Rettergang mellem Hedenoldens Mænd i Norden er, at den strider mod den oldnordiske Aand, og er uforenelig med den oldnordiske Forfatning. Vist nok maatte der efter Rettergangens ufuldkomne Former den Gang kunne gives Omstændigheder, under hvilke man trængte til et Ordal, fordi man maatte

---

*) Laxdælasaga S. 58 jevnf. Excursen om at ganga undir jærðarmen.

**) Gunlaug Ormstunge Saga S. 157.

***) Snorre i Oluf den Helliges Saga, Kap. 145. Sagabibliothek 3 D. Endrids Giftermaal S. 305. f.

lade Tilfældet raade der, hvor Mennesker ei formaaede at dømme. Men Jernbyrden er et Ordal af en ganske særegen Art. Dens Udfald er nemlig ikke, som de fleste andre Ordalers, for menneskelige Öine ubestemt. Vi vide jo, at enhver, som bærer et gloende Jern, maa brænde sig, hvis han ikke forhen har smurt sig med en Salve. Da altsaa Jernbyrd aldrig kunde være indført som Uskyldspröve, og bevares, hvis alle, der underkastede sig den, bleve brændte, og ingen kan undgaae at brænde sig, som ikke har brugt Kunster; er det klart, at Jernbyrd aldrig kan være i Brug uden i Forbindelse med Bedragerier, om end disse höre til de saakaldte fromme. Deraf fölger end videre, at Jernbyrden ikke kan finde Sted, uden i de Lande, hvor et Hierarkie hersker, eller en mächtig Præstestand, indbyrdes forbundet og i Besiddelse af visse Hemmeligheder, kan have Indflydelse paa Jernbyrdens Udfald. I det gamle Norden gaves ikke nogen saadan særskilt Præstestand. Det er historisk vist, at i de Aarhundreder, om hvilke man uden blotte Gissninger kan sige noget, de altsaa, hvilke nærmest gik foran Christendommens Indförelse, vare Hövdingerne i Norden tillige Hofgoder. Konger, Jarler og andre mächtige Mænd i hver Egn forrettede selv Offringerne, og modtog til Offringernes og Templernes Vedligeholdelse Bidrag af de andre Beboere. Men det var just imellem de Mægtigere, at Retssager bleve förte, thi med Almuesmanden, naar han ikke havde en mächtig Sagförer, gjorde man uden Tvivl Processen kort. Hvorledes var det nu tænkeligt, at under en saadan Tingenes Orden, en Rettergangsmaade kunde finde Sted, som allene ved Hemme-

lighed og et mægtigt Præsteskabs forenede Stræben, kunde hævdes?

Ikkun tvende Grunde kunne anföres fer Jernbyrdens Ælde i Norden. Den ene er den, at fordi man finder Spor til, at Jernbyrden var kjendt baade af Græker og Hinduer, Malabarer og Siameser, kunde den og formodes at være kiendt i Norden, i Særdeleshed da man finder den blandt de andre gamle germaniske Folkeslag. *) Men denne Beviismaade, hvor man vil slutte fra nogle Folkeslag til alle, er dog ikke sikker og kan ikkun anvendes, naar ikke andre Grunde tale derimod. Hvad i Særdeleshed de germaniske Stammer angaaer, da er det, saa vidt mig er bekiendt, kun christelige Exempler, hvilke anföres paa Jernbyrd, og det er uden Tvivl blot en Hypothese, at denne Skik skulde hos disse Folkeslag være overfört fra den hedenske Tidsalder til den christelige. Denne Hypothese kan rigtig nok ikke hos de germaniske Folkeslag bestrides ifölge nöiere Kundskab til disses Forfatning, da vi til denne ikkun kiende saa saare lidet, men om de nordiske Folkeslag vide vi nok, til at det Modsatte kan bekræftes.

Den anden Grund for Jernbyrdens Ælde i Norden kunde hentes fra Maaden, hvorpaa Poppo's Jertegn bilver fortalt af adskillige tyske Skribenter. Adam af Bremen siger nemlig: "cum barbari suo more signum qværent nil moratum, sed statim ignitum ferrum manu tulisse" o. s. v. Heraf kunde man udlede, at Poppo havde, ved at bære Jern, ikkun fulgt Barbarer-

---

*) See Professor Magnussens Anmærkninger til Edda Sæmnunderi vol 2. p. 943.

nes Skik. Men umuligen kan den bremiske Klerk have meent dette, thi han maatte ansee Jernbyrden for et Mirakel, og kunde altsaa ikke antage det for at være Barbarernes Skik at giöre Mirakler. Hans Mening kan ikke være anden, end at Barbarerne, efter deres sædvanlige Maade, ikke vilde lade sig overbevise ved Slutninger eller ved den blotte Tale, men fordrede haandgribelige Beviser. Det er netop paa denne Maade at den vidtlöftigere Oluf Tryggvesens Saga *) fortæller denne Begivenhed: Da Biskop Poppo, hedder det der, havde talt i Guds Ærinde længe og snildeligen, svarede Kong Harald: "Den Tro jeg og mine Forfædre hidtil have havt, vil jeg nödigen forlade paa Eders blotte Ord, med mindre I vise mig et aabenbart Tegn, at ieg ikke kan fordölge at Eders Tro maa være bedre end min." Naar Witechind og Ditmar af Merseburg lade Kongen uden videre opfordre Biskoppen til at bekræfte sin Prædiken med Jernbyrd, som om denne havde været den Bekræftelsesmaade, hvortil han var vant, da følger deraf ikke videre, end at disse fremmede Skribenter fortælle Begivenheden overensstemmende med deres Tids og deres Lands Sæder, ikke efter de hedenske Danskes.

Ligesom vi nu have viist, at Jernbyrd er ved Christendommen bleven indfört i Norden, ville vi og vise, at Holmgang ved samme er bleven afskaffet.

Ved Holmgang forstaae vi ikke enhver Tvekamp, men en retlig, en saadan altsaa, der holdtes efter lovligt Varsel, efter bestemte Vedtægter, og som tiente til at afgiöre Processer og

---

*) I den Kiöbenhavnske Udg. 1 D. S. 129.

erhverve lovlige Adkomster. At Holmgang hørte til den gamle danske Procesform, og var en af Maaderne, paa hvilke Sager afgjordes paa Thinge, kunde man allerede slutte af det Saxo *) fortæller om Frodes Love, ved hvilke Tvekamp skal være bleven foretrukket Eed, fordi Kongen meente, det var smukkere at afgjøre Sagen ved Kamp end ved Ordstrid, hvorhos fastsattes, at den havde tabt, som i Kampen traadte udenfor den bestemte Kreds.

Vel kan man ingenlunde antage, at Tvekamp skulde ifølge en Lovgivning være traadt istedet for Edsaflæggelsen, men naar Sagnet havde bevaret Efterretningen om, at en Frode havde nøiere bestemt Reglerne for den retlige Tvekamp, kunde Saxo eller hans Hiemmelmand deraf tage Anledning til at tro, at Frode havde indført Tvekamp, og nu derover anstille Betragtninger. Man vil maaskee indvende mod det hele Vidnesbyrd, at det ikke betyder meget, da det findes hos Saxo i Frode den Fredegodes Historie, hvilken neppe er andet end en Roman, sammensat af uligeartede Bestanddele, af Gammelt og Nyt, i det trettende Aarhundrede **). Af imidlertid denne Efterretning om hans Love har en ældre Hiemmel, bestyrkes ved det Egils Saga ***) viser at have fundet Sted i den gamle norske Lovgivning. Det var Lov, hedder det der, og gammel Sædvane (nemlig i første Halvpart af det tiende Aarhundrede) at hver Mand

---

*) Lib. 5 p. 86 ed. Steph.

**) See min Undersøgelse af Danmarks og Norges Sagnhistorie i Vidensk. Selskabs Skrifter Hist. Afh. 2 D. S. 71.

***) Egils Saga S. 504.

kunde æske den anden til Holmgang for enten at væрге om sin Ret eller at søge den. Derfor kunde Egil paa Gulethinget svare sin Modstander, som med Tylter Eed vilde godtgjøre sin Ret til Arven, at han ikke vilde tage hans Eed istedet for sit Gods, men at han indstevnede ham til Holmgang.

At dette var Lov i Norge bestyrkes endvidere ved den gamle islandske Lovgivning, der var dannet efter den Norskes Mynster, men som vi kiende langt nøiere end denne. Det fortælles i Gunlaug Ormstunges Saga, at det var efter Loven, at den, der troede sig forurettet af den anden, kunde æske ham til Holmgang *). Man kunde end videre derved ikke blot forsvare, hvad man eiede, men erhverve det, man attraaede. Landnamabog fortæller **) flere Exempler paa, hvorledes adskillige af Islands Nybyggere, naar de syntes bedre om en af Naboernes Lodder end om deres egen, udfordrede Eieren til Tvekamp, og hvis denne undslog sig for at möde, toge de hans Land uden videre Ansvar. Holmgang var endelig et Middel til at gjöre Ende paa en Sag der alt förtes ved Thinge. Saaledes da Islænderen Rut blev sagsögt ***), for at skulle betale sin fraskilte Kones Medgift tilbage, svarede han Svigerfaderen, der stevnede ham, at han vilde nedlægge en lige saa stor Sum, som Medgiften belöb og derpaa kunde de ved Holmgang afgjöre, hvis Pengene skulde være. Svigerfaderen adspurgte nu de Lovkyndige,

---

*) S. 150.

**) Den Arnemagn. Udg. S. 70, 96, 314, 371.

***) Nials Saga S. 15. Flere Exempler paa Holmgange findes i denne Saga; see Registret under Duella.

men disse raadede ham til at opgive Sagen, hvis han ei vilde miste sit Liv i Holmgang.

En saadan lovbestemt Tvekamp var en naturlig Følge af Nordens krigerske Aand og Frihedsfølelse, forbundet med en begyndende Civilisation. Den beroede paa en vel beregnet Stræben for at ordne Næveretten efter Lovmæssighedens Regler.

Disse Holmgange bleve afskaffede i Island ifølge Althingets Beslutning Aar 1011 *). Den nærmeste Anledning dertil var at tvende anseete Mænds Sønner havde udfordret hinanden til Holmgang paa Liv og Död, og at Forældrene vilde forekomme dette. Men slig en Forandring i gamle Vedtægter vilde efter Islands Forfatning et Par af de Mægtigere ikke kunnet have bevirket, hvis ei Christendommen da allerede havde været indført i elleve Aar, og derved den nye Forandring i Lovgivning forberedet. Det hedder derfor og i Liosvetningasaga, i Anledning af en Begivenhed, som tildrog sig et Par Aar efter at hin Lov var bleven givet, at Holmgang var hedenske Mænds Skik. I Norge blev Holmgang omtrent paa samme Tid som i Island eller noget för afskaffet ved Erik Jarls Anseelse **).

Da vi nu have disse Vidnesbyrd for, at Holmgang blev afskaffet kort efter Christendommens Indførelse i Island og Norge, og de ældste danske, norske og svenske christelige Love, vi have tilbage, ingenlunde tillægge Holmgang den gamle Retskraft; have vi Grund til at slutte, at det var en Følge af de ved Christendommen forandrede Begreber, at Holmgangen forsvandt fra

---

*) See Gunlaug Ormstunges Saga og Erichsens Anmærkninger S. 154 f.

***) Grettis Saga Kap. 21.

Thingstederne, uagtet at den derfor ikke strax aldeles hørte op, eller i alle Tilfælde blev udtrykkeligen forbudet. En medvirkende Aarsag til denne Forandring har rimeligen Jernbyrden været, der tilbød et saare bekvemt og i Geistlighedens og de Mægtigeres Hænder brugbart Middel til at ende forviklede Retsager. Saxo har altsaa i det Væsentlige Ret, omendskiöndt han her, som oftere, tilskriver det en enkelt Bedrift, hvad der ved Tidernes gradvise Forandring blev bevirket *).

Saxo lader Svend Tveskiæg efter sin Omvendelse være ivrig for Christendommen, og medvirke til, at fire ordentlige Bispestole bleve oprettede, og besatte med danske Mænd. Men hvad Saxo her beretter, er fuldt af Feil. Adeldag, som döde för Harald Blaatand, kan ikke under Svend have indviet Poppo til Biskop i Aarhus. Lefdag var allerede i Haralds Tid Biskop i Ribe, og Gerbrand blev först under Knuds Regiering Biskop i Roskilde. At en Bernard skulde have været Christendommens förste Forkynder i Norge, stemmer ikke med de norske Kongesagaer. Hans Virksomhed kan i det Höieste have omfattet Vigen. At den svenske Kong Oluf Sködkonning skulde i Daaben have erholdt Navnet Jacob, er aabenbar urigtigt, da det var hans Sön, som i Daaben erholdt dette Navn, fordi han blev döbt Aftenen för denne Helgens Fest. Disse Urigtigheder vise, at Saxo ikke her kan have benyttet Adam af Bremen.

---

*) I det gamle danske Udtog af Vitherlagsretten (Langebek 3 T. S. 161) synes det at blive antydnet, at gamle Knud havde givet Loven om naar Jernbyrd skulde anvendes.

Derimod kunde det synes, som den synderlige Maade hvorpaa han omtaler Oluf Tryggvesen, som den der ikke var god Christen, men agtede paa Fugleskrig, var hentet fra denne Forfatter; thi det stemmer aldeles med hvad den bremiske Krönike fortæller om denne Konge *). Men det er og muligt, at begge Forfattere have öst deres Efterretninger af samme Kilde, nemlig löse Sagn, hvilke vare i Omlöb mellem Olufs Fiender.

Af slige Sagn maa Saxo ogsaa have hentet det Fölgende, han fortæller om Oluf Tryggvesen, hvor det Falske underligen blandes med det Sande. Det er sandt, at Oluf Tryggvesen beilede til Enkedronningen Sigrid Storraade, som kaldes her Syrithe, at han ved en Sammenkomst forhaanede hende og derved paadrog sig hendes Had. Maaden, hvorpaa dette skete, fortæller Snorre **) saaledes: at Oluf i sin Hidsighed over, at Dronningen ei vilde lade sig döbe, havde udskieldt hende for en hendsk Hund, og slaget hende i Ansigtet med sin Handske. Saxo lader Oluf mage det saa, at Brettet blev trukket bort, paa hvilket Dronningen vilde bestige hans Skib, hvortil hun var bleven indbudt for at besøge ham, og at derpaa Skibsfolkene hyede hende ud i det hun faldt hovedkulds i Vandet. Det ene kunde være den norske, det andet den svenske Beretning om samme Tildragelse; men den norske passer dog bedre til Olufs Character. Ligesom Saxo gierne vil tilföie sine Betragtninger, kan han her ikke bare sig for at give sit onde Lune mod Nordmændene Luft, i det han, uden Tvivl med Hensyn til de norske Flygt-

---

*) S. 61-62.

**) Oluf Tryggvesens Saga Kap. 68.

ninge, som havde giæstet Valdemars Hof, bebreider Nordmændene deres Utaknemmighed.

Mere afvigende fra Sandhed er Maaden, hvorpaa Saxo beretter Anledningen til Sigrids uværdige Medfart. Kong Svend skulde nemlig have faaet Nys om, at Kong Oluf beilede til den svenske Enkedronning og af Frygt for den Tilvæxt, Olufs Magt ved denne Forbindelse vilde erholde, have sendt tvende Mænd til Norge, der gave sig ud for danske Overløbere, lastede Svend, men anpriste hans Datter Thyras Sæder og Skiönhed. Følgen deraf skulde have været, at Oluf blev indtaget for den skiönne Prindsesse og foretrak hende for Enken, hvem han nu paa den anførte Maade havde til Bedste, men den vrede Enke havde derpaa ægtet Kong Svend, og denne havde nægtet sin Datter til Oluf, da denne friede til hende. Dette kan ikke være sandt, thi Svends Datter Thyra kunde den Gang ikkun være tre til fire Aar *) og Svends Söster Thyra, som fra Venden tog sin Tilflugt til Kong Oluf, ægtede ham virkeligen. Heller ikke er det rigtigt, at Dronning Sigrid skulde være Knuds Moder; denne var en Sön af Svends forladte Gemalinde Gunhilde. **)

Ogsaa Anledningen til Sötoget, paa hvilket Oluf fandt sin Död, fortæller Saxo paa en ham særegen Maade. Ifölge Islændernes omstændelige Beretninger seilede Oluf med en Flaade til Venden, for der med Kong Burisleifs eller Boleslays Sam-

---

*) Suhms Danmarks Hist. 3 D. S. 229.

**) Emmæ Encom. hos Langebek 2 D. p. 479, Ditmar Mersburg. hos Leibnitz vol. 1 p. 409. Snorre Sturlesen 1 D. S. 230. Knytlingasaga. S. 205.

tykke at hente sin Dronnings Eiendom, rimeligviis ogsaa for der at slutte Forbund med Venderne mod Kong Svend. Paa Tilbagetoget var det, at han blev overfaldet ved Svolder af den danske og svenske Konge i Forbindelse med de misfornöiede Norske. Saxo derimod fortæller, at Oluf vilde ved Vaaben hævne den Kurv, han havde faaet, og derfor lod sit beröimte Skib udruste for at angribe Danmark med sin Flaade. Om det store Svolderslag veed Saxo kun at fortælle Udfaldet, hvorledes nemlig Oluf Tryggvesen, da han saa sig overmandet, sprang i Söen, og Anekdoten om Einar Tameskielver, efter hvis dödbringende Bue Fienderne sigtede, og som, da den brast, raabte til sin Konge, at nu brast Norges Rige af hans Hænder. Dette stemmer ordret med Islændernes Beretninger, og vi finde her et af de ofte forekommende Exempler paa, hvorledes Oldtidens Anekdoter, eller enkelte interessante Træk, forplantede sig langt troligere fra Mund til Mund end Statsbegivenhederne selv. Hvis Saxo havde hört denne Anekdote af Islænderne, havde han af dem maattet erfare noget mere om en Begivenhed, hvilken de kiendte indtil dens mindste Omstændigheder. Det maa altsaa have været giennem et dansk Sagn, at Saxo kiendte det Lidet, han vidste om Svolderslaget, hvis Fölge blev Svends Herredömmene over Norge.

Det var ikke meget Saxo kiendte til Svends Krig med Oluf, men langt mindre er det, han kiendte til Svends Feldtøge i Engelland. Han beretter kun, at Svend drog til Engelland og sluttede Forbund med Kong Adelsteen om, at han efter dennes Död skulde arve Riget, og at han derpaa, træt af Livets Möie, havde anvendt sine sidste Dage paa gudelige Betragtninger.

Af de engelske Skribenter erfare vi derimod, at Svend allerede Aar 994 havde giort et stort Tog til Engelland, og der udpresset store Summer, og at han ogsaa i et følgende Aar havde sendt Flaader did. Derpaa var der bleven Fred mellem Angelsaxerne og de Danske, af hvilke mange havde bosat sig i Engelland. Men Aar 1002 blev alle derværende Danske i de fleste Provindser lumskeligen myrdede efter Kong Ethelreds Befaling, og deriblandt Svends egen Syster Gunhilde, som med Mand og Søn havde tilbudt sig at være Fredens Gidsler. Tolv unge Mænd, undslupne fra Blodbadet, bragte Svend Efterretningen derom. Næste Aar seilede Kongen derhen, slog Angelsaxernes Hære og ödelagde Landet. Fölgende Aar bragte Hungersnöd ham til at forlade Landet, men et Aar efter kom han igjen, og siden vedbleve danske Krigerskarer at hiemsöge Engelland og udpressede stedse större Summer af den svage Ethelred. Endelig gik Svend over med en stor Flaade 1013, for at fuldende Landets Erobring. En stor Deel af Landet var allerede bleven bragt til at hylde ham, da han döde 1014.

Til alle disse Tildragelser kiender Saxo intet. Han kaldte Kong Ethelred Adelsteen, lader Svend erholde det Rige ved Arv, som han ved Vaaben tilkiæmpede sig, og lader den herskesyge Konge, der vedblev at krige til sin Död, og om hvem Angelsaxerne fortalte, at hans Hals var, ligesom Julian Apostatens, bleven knækket af en Helgen *) tilbringe sine sidste Dage, ophöiet over alle jordiske Sysler. Dette viser, at Saxo ikke kan have raadfört sig med engelske Kröniker, og at man i Danmark

---

*) Snorre Oluf den Hell. Saga cap. 11, Will. Malmesbur. de gest. reg. Angl. lib. 2 p. 39, b.

selv til hans Tid kun vidste lidet om disse Forfædrenes Bedrifter i Udlandet. Saxo har blot fulgt de Geistliges Udsmykkelse af Svends Tveskiægs Levnet, hvortil det hørte, at hans Livs Ende maatte blive ligesaa from, som dets Begyndelse havde været ugudelig. Svend Aagesen melder heller ikke noget om Svends Krige med Engelland.

Til sidst beretter Saxo noget om Forandringerne ved Bispstolene under Svends Regiering, men som er tildeels urigtigt. Rimbrand skulde være kommen efter Poppo i Aarhus, og Adam af Bremen lader ham blive ordineret af Erkebiskop Adeldag för Harald Blaatands Död. Ligeledes vare Marcus i Slesvig og Fulbert i Ribe ældre end Svends Regiering. *) Men hvad Saxo fortæller om Othincar Hyide, hans Fromhed og Gævmildhed mod Kirkerne, stemmer overeens med Adam af Bremens Efterretninger. **)

Efter Svend Tveskiægs Död blev hans ældste Sön, Knud, hyl-det i Engelland af den danske Hær, men Folket vendte sig til den fordrevne Kong Ethelred, der strax sendte sin Sön Edvard til Landet for at opmuntre sine Tilhængere. Knud saae sig nødt til for Tiden at forlade Engelland med sin Flaade, dog blev en Deel Danske under Thorkild Jarls Anförsel tilbage. Knuds yngre Broder Harald var af Faderen sat til Regent i Danmark. I Selskab med ham gik Knud til Venden, for der-

---

*) See Suhms Hist. af Danm. 3 D. 88, 93 og 165.

***) Hist. eccles. p. 59-60.

fra at hente deres Moder Gunhilde. Det følgende Aar *) droge begge Brödrene til Engelland, hvorhen Knud ogsaa stevnede sin Jarl i Norge, den tappre Erik, i hvis Fraværelse Oluf Haraldsön, siden kaldet den Hellige, kom til Landet, og bragte Folket til at hylde sig.

Saxo fortæller disse Begivenheder saaledes: at Angelsaxerne og Nordmændene havde strax efter Svends Död villet befrie sig fra det fremmede Herredömmet, og havde hyldet de förste Edvard, de sidste Oluf til deres Konger. Dem havde Knud i Begyndelsen ikke seet sig stærk nok til at angribe, han havde derfor först villet prøve sine Kræfter mod de Svagere, angrebet Vender og Sember, og efter at have overvundet dem, vendt sig mod Engelland, og paa dette Tog snildeligen faaet den norske Oluf tilligemed dennes Broder Harald til at ledsage sig. Efter at Tymme Siellandsfar havde skaffet de Danske Seiren i et stort Slag, havde Edvard deelt Riget med Knud paa Vilkaar, at den Ene skulde arve den Anden. Imidlertid havde Knud forlovet sig i Olufs Frille, Alvina, og bragt hende til at forlade Oluf, som derpaa i Vrede var draget tilbage til sit Rige.

I denne Fortælling findes mange Feiltagelser. Först var det ikke Edvard, men Faderen, den forhen bortflygtede Ethelred, hvilken Angelsaxerne indkaldte efter Svends Död. Den, som blev nödt til efter en lang Kamp et dele Riget med Knud, var Ethelreds tappre Efterfølger, hans uægte Sön Edmund Jernside. Mindre er den Feil, at Saxo ikke omtaler Knuds Broder Harald

---

*) Emmæ Encom. i Langebek script. vol. S. 479: pariter Sclavoniam adierunt et matrem suam, quæ illic mbrabatur, reduxerunt.

som Danmarks Konge, thi denne Harald synes at have udrettet saare lidet i Verden. Knytlingasaga (S. 185.) lader ham döe för Faderen, andre Islændere omtale ham ikke. Det er kun af et Diplom, der melder om hans Optagelse i et gudeligt Broderskab, at man kan slutte, at han opholdt sig i Engelland 1017. *) Naar han döde, er uvist. Den eneste danske Krönike, den saakaldte Erik af Pommerens, der melder noget om denne Harald, föier til, at det var en ustadig og unyttig Mand. Det er lidet troligt, at Knud skulde have opsat Toget mod Engelland for, som Saxo ene fortæller, at angribe Vender og Sember. Uden Tvivl har Sagnet blandet det fredelige Tog, Brödrene gjorde til Venden, for at hente deres Moder, med et krigerisk, foretaget nogle Aar senere, paa hvilket engelske Tropper udgjorde en Deel af Knuds Armee.

Endnu större er Forvirringen hos Saxo med Hensyn til Oluf Haraldsen, siden kaldt den Hellige. Denne Oluf, som efter Svends Död gav sig med sin Krigerskare i Ethelreds Tieneste, og i et Aars Tid hialp meget til at bekjæmpe Thingmændene, hvilke havde besat mange faste Pladser, lader Saxo strax efter Svends Död vælges til Konge af de Norske, og derpaa endog hielpe Knud imod Ethelred. At Oluf skulde som Norges Konge nogensinde have hiulpet Knud imod Ethelred, maa være aldeles falsk. Snorre er alt for omstændelig i Olufs Regjeringshistorie til at dette deri kunde være forbigaaet, men muligt kunde det være, at Oluf som Viking kunde en Tid, misfornöiet over den Sold Ethelred gav ham, være gaet i Knuds Tieneste; thi ad-

---

*) Langebek Script. vol. 1 p. 481.

skillige af disse Vikinger kunde betragtes som de senere Condottieri, hvilke ved deres Mod og Held havde faaet en Trop Krigere til at følge sig, og nu med denne tiente, hvem der gav bedst Sold. Flatöbogen *) beretter udtrykkeligen, at Oluf var fra Ethelreds Tieneste gaaet over til Knuds, som havde lovet ham en Deel af Norge, hvorpaa Oluf havde hiulpet Knud til at erobre London. At Heimskringla ikke kiendte noget til denne Bedrift kunde være, fordi dens Forfatter fulgte Skialdesangene til Olufs Ære, og deri havde man neppe nævnet, at Oluf engang havde været i sin Fiendes Tieneste. Baade Adam af Bremen og Ordericus Vitalis have hört om Knuds Forbindelse med Oluf **). At Knud kunde have lovet den tappre norske Kriger Forlehninger i Norge er ligesaa rimeligt, som at han siden, maaskee efter at have erfaret hans kongelige Herkomst, havde undslaaet sig for at opfylde det. Af de engelske Forfattere, hvilke slet ikke kiendte til den Hielp, Oluf ydede Ethelred, uagtet Skialdene have besiunget den som saare vigtig, lade nogle ***) Oluf være paa Knuds Side.

Om der er noget Sandt i det, der fortælles om Knuds Forhold til Olufs Elskede, maa man lade uafgjort; dog er det

---

*) Haandskriftet col. 316.

***) Adam taler S. 63 om Svend Tveskiæg "in Angliam ducens filium suum secum et Olaph filium Craccaben." Ordericus Vitalis (edit. Duchesne p. 371) Chanutus parata classe cum Laeman Rege Svavorum et Olavo rege Noricorum in Angliam transfretavit et Lundunonam obsedit.

***) Suhms Forbedringer til den danske Historie S. 18.

sandsynligt, at ved Alina menes Alfifa, Svends Moder, og hun har neppe først været Olufs Frille. Det er en stor Anachronisme, naar Saxo lader Olufs Broder, rettere Halvbroder Harald være med at hielpe Knud ved hans Regierings Begyndelse, thi Harald Haardraade var dengang ikke födt. *)

Saxo kiender kun lidet til den blodige Krig Knud førte i Engelland med Edmund Jernside, der hos Saxo stedse hedder Edyard, hvori mange Trefninger bleve holdte. Han kiender kun til et Hovedslag, venteligen det ved Assedun eller Ashdown, hvor Tymme Siællandsfar, da han saae de Danskes Banner at vige, befæstede en tynd Green paa Spydet, og i det han oplöftede dette, brugte det sædvanlige Krigsraab til sine Landsmænd og ved i Spidsen for disse at vende sig mod Fienden forskaffede sit Folk Seir. Tymme fik Tilnavn af denne Hædersdaad, og blev en af Kongens Stavnsboere. **)

---

*) Det er forunderligt, at den saa skarpsindige Gram i Noten til Meursius S. 175 (a) kan forklare Saxos Ord (ed. Steph. S. 192): "quod ut promptius expediret, Olavum, Norvagiæ potitorem, cum fratre Haraldō tectis dissimulatione odiis adversum defectionis suæ consortem armavit" om at Knud havde faaet saavel den norske Oluf som sin egen Broder Harald, hvis fiendtlige Sindelag imod sig han havde ladet som han ikke ændsede, til at ruste sig mod Engelland. Om der end har været Spænding, vel endog Ufred, mellem Knud og Harald, som Erik af Pommerens Krönike antyder (Langeb. vol. 1 S. 159), kan Saxo ikke have sigtet dertil, da han ikke kiender noget til denne Knuds Broder, men derimod lader han kort efter S. 194 Oluf med sin Broder Harald bekrige Danmark.

**) Hos Saxo primipilus.

Denne Fortælling er bleven saare ofte anført, og af Mangfoldige benyttet, ikke saa meget fordi den angaaer en kiæk Bedrift, hvis Minde vel fortiente at bevares, som fordi den betragtedes som et Beviis paa Ælden af den adelige Slægt Banner, og derefter igien som Exempel paa adelige Familienavnes Ælde i Norden. Nogle derimod *) saae heri en Bestræbelse hos Saxo efter at indsmiggre sig hos den baade i Danmark og Sverrig blomstrende adelige Slægt Banner. Men af denne lille Historie kan intet af alt dette udledes. For det første tales her slet ikke om Familienavn, men om et Tilnavn, et Ögenavn, og at slige baade til Roes og Daddel let i det gamle Norden kunde erhverves, er noksom bekiendt. Dernæst er det aldeles uvist, hvilket Tilnavn Siællandsfaren erholdt. Det er rimeligere, at det har været et adjectivisk Tilnavn f. Ex. den Frækne, den Raadsnilde, end et substantivisk, hvilket er meget siældnere end hint. Havde han endog faaet et substantivisk Tilnavn, fulgte endnu ikke deraf, at dette just skulde være Banner, han kunde ifølge samme Tankegang ligesaa godt, hvilket allerede Ihre har bemærket, være bleven kaldet Green, Qvist og Lime. Man kan endog med temmelig Vished paastaae, at Tymme ikke kan være bleven kaldet Banner. Vel er dette Ord ældgammelt i mange europæiske Sprog. Man bemærker høi paa kambrobrittansk og paa moesogothisk et Tegn. Romerne kaldte saaledes et Tegn, som man under de senere Keisere brugte i Krigen. **)

---

*) F. Ex. Gram til Meursius S. 177 (b).

***) Suidas βαυδον εὐτω καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ σημεῖον τὸ ἐν πολέμῳ. Procopius Vandal. lib. 2 τὸ σημεῖον ὃ δε βαυδον καλοῦσιν Ῥωμαῖοί.

Hos Longobarderne var det Navnet paa deres Fane^{*)}, og ofte forekommer Ordet i denne Bemærkelse hos Middelalderens franske og tydske Skribenter ^{**}). Men Ordet er fremmed for det oldnordiske Sprog. De gamle Islændere bruge stedse Ordet merki som Fane og merkismadr er en Fanefører, hvilken Talebrug ogsaa den norske Hirdskraa følger. Det ældste Spor, Ihre har kunnet finde af Banner i det svenske Sprog, er i den mindre svenske Riimkrönike. Ordet er altsaa med det tydske Lehnsvæsen og de tydske Krigsfolk bleven indført i Norden. Heller ikke er Ordet angelsaxisk, thi Angelsaxerne have Ordet fana i Stedet derfor, hvilket Ord ogsaa i Sæmmensætningen gunfana forekommer i Sæmunds Edda. Dette Ord er grundforskielligt fra Banner^{***}). Altsaa kunde vist nok ikke Thingmændene falde paa at give En af deres Kammerater noget Tilnavn, hentet fra et Sprog, der var dem selv ubekjendt. Men hvilket Tilnavn end den kiekke Tymme havde erholdt, kunde det dog ikke efter Datidens Skik blive til et Slægtnavn ^{****}).

---

*) Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib. 1 cap. 20 Tato Radulphi vexillum, quod bandum appellant, abstulit.

***) See Ducanges og Wachers Ordbøger.

****) At fan, det latinske pannus, bemærker hos Angelsaxerne egentligen et Stykke Klæde, kan sees af følgende Sted af Alcuin, som Spelman anfører i sin Archæologus under Fahnen: Sudarium, quod ad tergendum sudorem in manu gestari mos est, quod usitato nomine fannonem vocamus.

*****) Gram i Noterne til Meursius S. 177 og Suhm i Danmarks Hist. 3 D. S. 470 formode, at Tymmes Bedrift er det Samme, som Emma Encomiast fortæller om Jarl Thorkel den Høie, Langebek vol. 2 S.

Følgen af de Danskes Seir var, at den engelske Konge deelte Riget med Knud. Syv Aar efter hændte det sig, fortæller Saxo, at nogle traadte ind til Knud, som han sad ved Bordet, og hilste ham som Engellands Konge. De roste sig nemlig af, at have ryddet hans Medbeiler af Veien, men Knud lod dem som Majestætsforbrydere hænge. Imidlertid bemærker Saxo dog, at andre fortalte, at Edvard (Edmund) var bleven dræbt efter Knuds hemmelige Befaling og at dette Rygte skadede Knuds gode Navn hos Folket.

Paafaldende er den chronologiske Feil, her er begaaet; thi ikke engang 7 Uger, end sige 7 Aar, forløbe efter Freden mellem Edmund og Knud, förend Edmund döde. Ingen anden gammel Skribent har en saadan Tidsbestemmelse uden Ordericus Vitalis *), og det er ikke rimeligt, at Saxo har benyttet denne Forfatter, fra hvem han ellers maatte have faaet rigtige Efterretninger baade om de engelske og de normanniske Regentere. Snarere har Sagnet brugt syv Aar som et rundt Tal og maaskee det har taget Hensyn til Kong David, som regjerede syv Aar over Israel i Fællig med Isboseth; thi Maaden, hvorpaa Knud faaer Efterretning om sin Medbeilers Död og behandler hans Mordere er et Slags Sidestykke til hvad der i anden Samuels Bog fortælles om Judæ Konge. Imidlertid er det Træk characteristisk for

---

485. Det er muligt, men der er dog kun den Lighed mellem Begges Döad, at de sögte ved at vise hen til en Fane at bringe Mod i Krigsfolket. Alt det andet, som fortælles om enhver af dem, er meget forskielligt.

*) Duchesne *historiæ Normannorum scriptores* S. 371.

Norden, at Knud fik Budskabet, da han sad ved Bordet, thi det hedder saa ofte i Sagaerne, at En traadte ind i Kongens Hal, som denne sad ved Drikkebordet med sine Mænd. Det var under Taffelet, at Oldtidskongerne gave Audients.

Edmunds Dödsmaade fortælle de engelske Skribentere forskielligten. Rimeligst er, at han er död af en Sygdom, da han under denne har skiænket Landeiendomme til Kirken i Glaston *). Vilhelm af Malmesbury beretter i sin engelske Historie **), at det er uvist, hvorledes Edmund endte sit Liv og at man ansaae Edrik for at have havt Skyld deri. Nogle gamle Forfattere ***) fortælle blot, at Edmund dræbtes, andre kaste Skylden paa Edrik, ****)

---

*) Vilhelm Malmesbur. de antiqvit. eccles. Glaston. p. 323 i Script. Britt. ed. Gale. vol. 1.

**) Vilhelm Malmesbur. de gestis regum Anglor. lib. 1. cap. 10. Imidlertid beretter den samme Forfatter i Begyndelsen af det næste Capitel, at Kong Knud lod Edmunds Mordere offentlig straffe, og siden ogsaa Edrik dræbe, da denne gjorde sig til af at have været Ophav til Mordet.

***) Chronicon de Mailros i Rer. Anglic. script. Lond. 1596 S. 155 Roger de Hoveden ibid. S. 250. Joh. Wallingford Chronica i Gales Scriptor. Angl. vol. S. 549. Ranulphus Higden Polychron. ibid. S. 274. Hist. Ramesiensis cap. 74 i Gales Script. Hist. Britt. vol. 1 S. 434. Emmæ Encomiast siger blot, at Edmund døde, Langebek script. vol. 2 S. 488; saaledes og Chronicon Saxonicum ed. Gibson S. 150. Adam af Bremen siger, at han blev forgivet ed. Maderi S. 68.

****) Ingulphus S. 57 i Rer. Angl. Script. Oxon. vol. 1, Henric af Huntingdon i Rer. Angl. Script. 208 (b) Joh. Fordun Scotorum Historia S. 684 i Gales Hist. Britt. Script. vol. 1. Ordericus Vitalis hos Duchesne S. 371, og tildeels Ranulphus Higden Polychron. S. 274.

III

og nogle af disse tilføie, at Knud desaarsag lod ham dræbe, men ingen af de engelske Krönikeskrivere kaste Skylden for Edmunds Död paa Knud. Det var naturligt, at Rygtet kunde tilskrive Knud Andeel i et Mord, hvoraf han selv höstede Nyten; men havde han været dets Ophavsmand, var det neppe bleven dulgt, og maatte efter det danske Herredömmes Ophör strax være kommet for Dagen, efterdi den tappe Edmunds Minde var alle Saxer saa dyrebart. Paa den anden Side var Edrik Streon saa stor og saa bekiendt en Forræder, at det var ligesaa rimeligt, at han kunde have foranstaltet Mordet, som at Folkets Had kunde tilskrive ham det. Naar Knytlingasaga *) lader Edrik modtage Penge af Knud for at dræbe Edmund, er dette venteligen Maaden, hvorpaa Sagnet havde uddannet sig i Norge, hvor Knuds Minde ikke var elsket, og hvor man havde Exemplet paa, at Knud ved Guld havde fremkaldt Forrædere.

Saxo beretter, at Knud arvede Edmunds Andeel i Riget ifölge den Fred, de havde indgaaet med hinanden. Dette stemmer overeens med hvad Knud selv paastod, at have været forhandlet under hans Sammenkomst med Edmund. Af Frygt indvilligede Rigets Baroner heri for saa vidt, at de antog, at Edmund havde forbigaaet sine Brödre, og bestemt Knud til sine Börns Formynders **), men disse Börn bleve siden skaffede bort. Som Englands Konge ægtede Knud Ethelreds Enke, den normanniske Hertug Richard den Andens Söster, og en Datter, ikke af Her-

---

*) S. 199.

***) Roger de Hoveden i Rex. Angl. Script. Lond. 1596 S. 250.

tug Robert, som Saxo anfører, men af Hertug Richard den Første. Saxo kalder hende Imma, ligesom den saxiske Krønike og Adam af Bremen. Hos de fleste hedder hun Emma.

At Knuds Syster Estrith eller Astrid ægtede Emmas Broder, Hertug Richard den Anden, som kom efter lod sig skille ved hende, beroer blot paa Saxos og Adam af Bremens Vidnesbyrd*) men kan være rigtigt, omendskiøndt det er en Grund derimod, at dette slet ikke omtales af de normanniske Skribenter. Derimod er det upaatvivleligen urigtigt, naar Saxo tilføier, at Knud, som en Følge deraf, forjog Richard af sit Rige ligesom og naar Adam af Bremen lader Richard af Frygt for Knud drage til det hellige Land. Richard den Anden blev ikke forjaget, og det var heller ikke ham, men hans Søn Robert, som døde i det hellige Land. Saxo synes endog at antage et dobbelt Tog af Knud mod den normanniske Hertug, i det han atter lader ham foretage et saadant for at hevne Systemen mod Enden af sin Regiering. Hvis det ellers ikke snarere skulde være det samme Tog, som han af Glemsomhed anførte to Steder og paa begge uden Grund.

Estrith ægtede siden Ulf Jarl, og blev ved ham Moder til Svend Estrithsen. Men uagtet saaledes Ulf var Stamfader for den følgende danske Kongeslægt, maa dog det danske Sagn om ham, hvilket Saxo følger, have været temmelig forvirret og ikke til hans Roes. Adam af Bremen, hvis Efterretninger maa især om Svend Estrithsens Forældre synes paalidelige, kalder Ulf en engelsk Hertug; Knytlingasaga lader ham følge

---

*) Lib. 2 cap. 38 S. 68.

med Knud paa hans første Tog til Engelland, og taler om hans udmærkede Tapperhed *); ogsaa Snorre roser ham meget **). Saxo derimod gör ham til svensk af Herkomst, og lader ham være mere snedig, end tapper. Han fortæller om Faderen Thorkel Sprakaleg, at denne var en Søn af en Biörn, som havde fört hans Moder til sin Hule og der holdt hende en Tid lang, indtil Biörnen blev fundet og dræbt af Jægerne. Sagnet har Lighed med det om Bodvar Biarke ***) og er maaskee bleven fortalt i Anledning af den Biörnenatur, der var i Thorkel. Da Nordboerne tillagde Biörnen Mandevind, og havde Sagn om, hvorledes Mennesker forvandlede sig til Biörne, syntes Sagnet om, at en Biörn forelskede sig i en Qvinde, dem ikke saa urimeligt.

Maaden, hvorpaa Ulf skulde, ifølge Saxo, have erholdt Estrith til Ægte, staaer i nøie Forbindelse med Knuds Forhold til den norske Kong Oluf Haraldsen. Dette Forhold fremstiller Saxo saaledes, at Knud, efter at være kommen i rolig Besiddelse af Engelland, skulde være seilet med en Flaade til Danmark og have nödt Oluf, som med sin Broder Harald ængstede dette Rige, til at flygte til Guritheslav, Österlændernes Konge (Islændernes Jarisleif); derpaa havde Knud sat sin Syster til at regiere i Siælland, og var vendt tilbage for at fordrive Richard. Imedens var Knuds Ven og Frende, den svenske Kong Oluf Sködkonning död, og den norske Oluf havde derved faaet Mod til at vende tilbage. Han havde med svensk Hielp bemægtiget sig

---

*) S. 187, 191.

***) 2 D. S. 225.

***) Sagabibl. 2 D. S. 205.

Norge og havde derpaa med den svenske Kong Ömund angrebet Danmark. Under disse Omstændigheder havde Ulf, som i Hiertet hadede Knud, udbedet sig det Hverv, at værne om Danmark mod de Svenske, og erholdt det. Han havde derpaa foreviist Estrith Knuds Brev, hvori stod, at hun skulde efterkomme hans Befaling, og forklaret dette om, at Kongen forlangte, hun skulde tage ham til Ægte. Estrith havde ei turdet negte sit Samtykke, hvorpaa Ulf havde draget med hende til Sverrig og havde forenet sig med de fiendtlige Konger. En vis Hagen fra Stangby havde i et hurtig seilende Fartöi meldt Sagen for Knud, som strax havde gjort sig rede til at komme med sin Flaade. Imedens Knud var underveis, var Oluf landet med nogle lettere Skibe i Siælland, hvor han havde stevnet Folk til Thinget, for af dem godvilligen at lade sig hylde, men som han talte paa Thinget, var han nær bleven overrumplet af Knuds Flaade. Knud havde derpaa mödt sine Fiender i Skaane, hvor han havde slaget den svenske Konge, imedens hans Flaade vel havde lidt et Tab ved Ulf Jarls List, men siden havde nödt Fienden til at flygte. Nogen Tid efter bestak Knud nogle af Olufs Under-saatter i en Borgerkrig og saaledes erholdt Knud Herredömmet over Norge.

Med disse Begivenheder forholder det sig efter Snorres ligesaa omstændelige, som paalidelige, Fremstilling af Olufs Historie heelt anderledes. Kong Knud havde 1025 sendt Gesandtere til Kong Oluf, for at fordre, at denne skulde erkiende ham for sin Lehnsherre. Da Oluf nægtede dette, sögte Knud, men forgiæves, at vinde den svenske Konges Venskab. Heldigere var han i at stifte et Parti blandt de misfornöiede Nordmænd, og

han anvendte rige Gaver for at forskaffe sig Tilhængere. Imidlertid forbandt den norske og den svenske Konge sig nøiere med hinanden 1026, altsaa 10 Aar efter at Knud var bleven Enekonge i Engelland, og angrebe i det følgende Aar Danmark, imedens Knud gjorde en Valfart til Rom. I Danmark var Ulf Jarl, Kongens Svoger, sat til at værne om Landet, og han skulde tillige opdrage Hardeknud, Knuds Søn med Emma. Denne vilde uden Tvivl sikkre sin Søn ogsaa Danmarks Trone, hvilken hun maaskee frygtede, at Knud vilde give til en af sine andre Börn, og havde faaet Ulf Jarl til at lade Hardeknud kaare til Konge, hvortil de Danske ogsaa bleve des villigere, jo mere misfornöiede de vare over, at deres Konge var saalænge fraværende. Men da Ulf Jarl mærkede, at Krig var paa Færde, flygtede han til Jylland, og anraabte Emmas Bistand. Hun bevirkede, at Kong Knud tog ham til Naade tilligemed Hardeknud, som maatte aflægge sit Kongenavn. Denne Fremstilling sætter Ulfs Forhold til Knud i et langt andet Lys, end Saxos, og gör det forklarligt, baade at Knud kunde tage ham til Naade, og at han dog kunde beholde noget imod ham. At Knud nær havde overrumplet Oluf i Siælland, fortæller Snorre ikke, men det er rimeligt, at Fjenderne havde betient sig af Ulf Jarls Flugt til at anfælde Öen. Islænderne, som især fortalte, hvad der tiende til Olufs Hæder, havde ingen Anledning til at omtale denne Begivenhed, og det synes, at Saxos Fortælling om Olufs Tale paa Thinget ganske seer ud, som den var taget af en Kæmpevise. Thi at Oluf paa Thinge tre Gange faaer Bud, om at Skibe nærmede sig, og først efter det tredie Budskab hæver Thinget, og at den gamle Mand, der snildeligen havde opholdt ham, tilsidst giver ham et spidst

Svar i en billedlig Indklædning, synes at bære Præget af Kæmpevisens Form.

Knud seilede efter Fienden til Skaane, hvor de hærgede Kysterne. Hans Flaade leed først ved Helgeaaen et Tab formedelst et Krigspuds af Kong Oluf; men da Knud alligevel var de forenede Konger overlegen i Magt, droge de sig tilbage. Saxo har hørt noget om Krigspudset, men lader urigtigen Ulf Jarl fægte mod Knud, et Punkt, hvori Saxo imidlertid har Medhold af Vilhelm af Malmesbury (lib. 2 p. 41 b.) og Chronicon Saxorum, (S. 155) uden at han dog kunde have taget Hensyn til disse. At Knud skulde, som Saxo beretter, til Lands ved Bierget Stange, have overvundet den svenske Konge, er noget som Islænderne, hvis Beretninger nærmest angaaer den norske Konge, ikke havde Leilighed til at omtale. Det bestyrkes ved de svenske Historieskrivere, hvilke dog ikke kunne have hentet denne Efterretning af Saxo, da de lade Slaget holdes mellem Knud og den svenske Kong Emund den Slemme *). At den svenske Konge

---

*) Catalog. Reg. Svecic., Script. Svec. vol. 1 p. 4. Rex Emundir Slemæ cum exercitu intravit Scaniam, quod audiens Knut, dictus rika, misit de Anglia Ulf Sprakalegum generum suum (Maag) commissoque bello cecidit Emundir in ponte quodam Scaniæ, qui Stangapelle dicitur." Den mindre svenske Rimkrönike ibid. vol 2 p. 257

Ty ville jak medt Daner stride

I Skane ved en Broo kalladis Stangapelle

Jak ok flesta mina Tienare ther fiölle.

Ericus Olai anförer det samme i Historia Svecor, ed. Messenii lib. 2 p. 66.

Olaus Petri i Script. Svec. vol 1 S. 237-38 adskiller den Strid, hvori Ulf og den norske Oluf fægtede, fra den mellem Emund Slem-

havde selv lidt et Tab, forklarer desuden, hvorfor han saa snart efter det ikke afgjørende Slag ved Helgaa, skilte sig fra den norske Konge, som nu saae sig for svag til at modstaae den danske Flaade, og derfor maatte lade sine Skibe blive tilbage, for at begive sig over Land.

Forgiæves stræbte den norske Konge i den følgende Vinter at ruste sig. Folket yndede ham ikke mere, mange af de Mægtige vare forbittrede over den Strenghed, hvormed Oluf hævdede Lovene, og ikke faa vare blevne vundne ved det engelske Guld, Knud havde sendt dem. Da derfor den danske Flaade nærmede sig Kysterne, kunde Oluf ei giøre Modstand, og Folket hyldede Knud. Det var forgiæves, at Oluf med nogle Skibe, efter at den danske Flaade var gaaet tilbage, drog langs med Kysterne; overalt gjorde Landshövdingerne ham Modstand, saa at han tilsidst med et lidet Følge maatte drage over Værmeland til Sverrig, og derfra til Jarisleif i Rusland. Andet Aar

---

me og Knud. Suhm formoder i Hist. af Dan. 3 D. S. 634, at Navnet Stangepæl paa det Sted, hvor Slaget havde staaet, kunde være en Hentydning til de Stange og Pæle, hvilke de Svenske lode ved Helgeaaen gaae ned paa Knuds Flaade. Men denne i sig selv lidet rimelige Gisning falder ganske bort, hvis det er rigtigt, hvad der siges i Script. Svec. 1 S. 4 i Noten, at Stangepelle er en urigtig Maade, paa hvilken Navnet Sta Capellsbro er bleven læst. Imidlertid kan dog ikke denne Navnefordreelse, om den endog har fundet Sted, være opkommen enten ved Afskriverfeil eller ved urigtig Læsemaade, thi den findes hos Saxo, ligesaa vel som hos de svenske Forfattere, og Saxo har vist ikke hentet sine Efterretninger fra nogen skriftlig Kilde.

derefter, 1050, kom Oluf med en lille Hær af sine Tilhængere understøttet af svenske Krigere, tilbage, men faldt i Slaget ved Stiklestad. Alle disse Begivenheder, der fulgte paa Slaget ved Helgaa, omtaler Saxo ikke; thi han havde sat Olufs Flugt til Jarisleif og Hielpen, de Svenske ydede ham til at gienvinde sit Rige, langt tidligere, end dette Slag. Derfor ere ogsaa hans Efterretninger om Olufs Dödsmaade saa ubestemte og halv urigtige. Man kan ikke sige, at Knud havde bestukket de Norske til at dræbe Oluf i Borgerkrigen, thi Olufs Död blev en Følge af hans Forsög paa at bane sig Vei til den Throne, fra hvilken han var bleven fordrevet. Her er altsaa atter et Beviis paa, hvor lidet Saxo har hentet fra Islænderne, hvilke vidste saa meget om Kong Oluf og især om Slaget ved Stiklestad. Noget rigtigere, dog ogsaa fuldt af Feil, er Adam af Bremens Beretninger om den hellige Oluf og hans Död *).

Man maa undre sig over, at den norske Helgens Levnet var saalidet bekiendt i Danmark, uagtet hans Dyrkelse ogsaa der var udbredt. Men Legenderne, hvilke fortaltes om ham, vare af et andet Indhold, de angik mere hans Virksomhed efter Döden, end hans Virksomhed i Livet. Saxo omtaler Olufs Dyder, og nævner et Træk, som Exempel paa hans Hellighed, hvilket ogsaa anföres af Snorre, men findes udsmykket hos Saxo. Ifölge Snorre **) havde Kong Oluf en Söndag i Tanker skaaret nogle Spaaner af et Stykke Træ; da Skutilsvenden gjorde ham opmærksom paa denne Helligdagsbröde, havde Kongen samlet alle

---

*) Hist. eccles. ed. Mad. p. 72.

**) Oluf Hell. Saga K. 201. 2 D. S. 328.

Spaanerne, lagt dem i sin Haand, tændt dem an og ladet dem der brænde op. Saxo lader Kongen samle Spaanerne, tænde dem an, og holde Haanden over dem, saa den brændtes.

Det var under Kong Knuds Romerreise, at de tvende Konger havde gjort sig rede til at anfalde Danmark; men denne Romerreise sætter Saxo som noget, der skete efter at den norske Krig var til Ende, og gör desuden Reisen til et Feldttog til Italien, for at dæmpe Oprøret imod Prinds Henrik, som havde ægtet Knuds Datter. Giftermaalet imellem Prindsesse Gunhilde og Prinds Henrik, siden Keiser Henrik den Tredie, en Søn af Keiser Conrad den Anden, er sikkert nok; men Feldttoget er blot et löst Sagn, opstaaet i Norden, hvor Folk vel ikke fandt det rimeligt, at deres mægtige Konge skulde drage fredeligen giennem de Lande, hvis Kyster deres Forfædre saa ofte havde hiemsögt. Dette Sagn findes i sin simpleste Skikkelse hos Adam af Bremen, som fortæller, at Keiser Conrad forherligede sit Tog til Italien, ved at være ledsaget af Kong Knud, som ved trende Rigers Magt indjog Frygt i fremmede Folkeslag. *) Meest udsmykket er Sagnet bleven hos Svend Aagesen, som lader Knud först hæрге Gallien, derpaa ödelægge Lombardiet, samt Italien og endeligen, efter at have indsat Keiseren i Rom, vende tilbage til Frankerige for at bortføre den hellige Martins Reliquier fra Tour til Rouen, en By han fortrinligen elskede. I alt dette er ikke et Ord sandt. Saxo synes at have havt en Slags Fölelse, at det ikke kunde hænge rigtig sammen med denne Krig, siden han saa korteligen omtaler en Daad, som, hvis den

---

*) Hist. eccles. p. 74.

havde været udført, vilde have været saare hæderlig for den danske Konge. Det mærkelige Brev, Knud sendte til Engelland efter at have forladt Rom, samt hvad han der bevirkede til Fordeel for de danske Pilegrime, synes i Danmark at være bleven lidet omtalt.

Om Ulf Jarl fortæller Saxo, at Estrith, som havde født ham en Søn, der blev kaldet Svend, havde ved dette Barn forskaffet ham Tilgivelse hos sin Broder Kongen. Snorre fortæller og, at Estriths Søn havde bedet om Naade for sin Fader *), men tillige at dette skete før Slaget ved Helgeaa, og at Svend den Gang ikke nyligen var født, men at han var paa Alder med Hardeknud. Derimod var det efter Slaget ved Helgeaa om Julen, at Ulf Jarl blev dræbt efter Knuds Befaling. Saxo stemmer overeens med Snorre i, at nogle uoverlagte Ord af Jarlen ved Julegildet med Hensyn til Slaget ved Helgeaa især havde forbitret Kongen. Men disse Ord anfører Saxo, efter den Forestilling, han havde gjort sig om Ulfs Andeel i dette Slag, som om de havde indeholdt en Pralen over, at han havde nedlagt saa mange Danske, istedetfor at Snorre med langt større Rimelighed lader ham prale af den Hielp, han i dette Slag havde ydet Kongen, som skulde have været haardt i Klemme.

En anden mærkelig Fremmed, der ligesom Ulf Jarl havde været i Thingmændenes Hær, var Gotskalk, en vendisk Fyrstesøn, som efter at have været opdraget nogen Tid blandt de christne Saxer forlod disse, for at hævne sin Faders Död, og efter at have fuldført dette, gik i Knuds Tieneste. Dette for-

---

*) Oluf den Hell. Kap. 158. 2 D. S. 268.

tælles paa samme Maade hos Adam af Bremen. *) Dog har neppe Saxo hentet det fra denne Forfatter, thi Adam kalder Gotskalks Fader Pribigneus, Saxo kun Gneus, og Adam fortæller videre om Gotskalk, hvorledes han, for at hevne Faderens Död, havde dræbt mange tusinde Saxer, eller, som Helmold beretter, ödelagt hele Holsteen, Stormarn og Dithmarsken, indtil han, rört over Synet af sine egne Ödelæggelser, besluttede at forlade sine Krigere, men, förend han kunde udföre denne Beslutning, var han bleven fanget, dog siden frigivet, og derpaa var han traadt i Knuds Tieneste. Alt dette havde Saxo neppe forbigaaet, hvis han havde læst det.

Derimod finder man i det, Saxo kort efter beretter om Knuds Gaardsret, uden Tvivl det förste Spor til Benyttelsen af noget Skriftligt. Thi om det end ikke er afgjort, at denne Lov er i Knuds egen Tidsalder skriftligen bleven udgiven, bevidner dog Svend Aagesen i Forerindringen til hans latinske Bearbejdelse af denne Lov, at den til hans Tid var til i Afskrifter **). Sammenligner man nu denne Lovs Fremstilling hos Saxo og hos Svend Aagesen, finder man vel Forskiellighed deri, at hvad den Ene fortæller kortere, har den Anden vidtlöftigere, men i

---

*) Ad. Brem. hist. eccles. ed. Mad. p. 74, 81, 116. Helmoldi chronica Slavor. ed. Bangert p. 51-58, 60, 65.

***) Langeb. Script. rer. Dan. vol. 3 p. 142. Disse Afskrifter maa adskilles fra det Udtog af Loven, som Biskop Absalon foranstaltede. Ikke dette Udtog, men en af hine Afskrifter, som ifölge Svends Fortællelse var faldet ham i Hænderne, laae til Grund for hans Arbejde.

det Hele er Ordenen den samme. Begge begynde med en Indledning, hvilken hos Svend Aagesen er meget vidtløftigere, om hvorledes Knud vilde indføre bedre Sæder hos sine staaende Tropper. Den forberedende Foranstaltning, at alle disse Krigere skulde have gyldne Öxer og Sværdhefter, omtaler Saxo ei, og den hørte vel heller ikke til Loven selv. Desto udførligere er Saxo i at omtale Rangordenen ved Bordet, som han lader allene bestemmes efter Tienesteaarene, istedetfor at Svend Aagesen lader den bestemmes enten efter Tapperhed, eller efter Byrd, eller efter Alder. Ligesom Svend Aagesen gaaer Saxo over fra de mindre Forseelser til de større Forbrydelser og opholder sig især ved de mindre Forseelser, uden Tvivl fordi Lovbestemmelserne derom vare til Saxos Tid meest forglemte. Derpaa taler han om Procesmaaden saavel i de mindre, som i de større Sager, og ender ligesom Svend Aagesen med Maaden, hvorpaa Majestætsforbrydelser bleve straffede. Noget af det Historiske, Svend Aagesen har indskudt mellem Lovene, nemlig om hvorledes Knud selv en Gang var bleven Lovens Overtræder og selv havde straffet sig, fortæller Saxo, efterat have anført Lovens Hovedindhold; det övrige Historiske forbigaaer han med Föie, fordi det hørte til de senere Kongers Tider. Denne Lighed i Ordenen, hvori begge Forfattere foredrage, endskiönt hver paa sin Viis, Knuds Lov, gör det rimeligt, at begge have havt det samme Skriftlige for sig, hvilket enhver frit efter sin Hensigt har bearbejdet. Det gamle danske Udtog af Vitherslagsretten følger derimod en anden Orden, og begynder med de større Forbrydelser, nævner kun de vigtigere Gienstande, og

kan maaskee have været et Brudstykke af det Udtog, som i Knud den Siettes Tid blev forfattet af Loven. *)

*) I Anledning af Knuds Love være det mig tilladt at yttre en Formodning om en af de Love, hvilke under Svends Alfifa Søns Regering i Norge bleve givne. Disse Love gjorde den danske Regering forhadet i Norge, og nogle af dem ere ved første Öiekast saa urimelige, at man ei kan begribe, at en saa duelig Regent som Knud kunde samtykke i at slige Lov bleve givne. Dette gjælder især om den Lov, at eet dansk Vidne skulde gjælde mere end ti Norske. Tænker man sig derimod en saadan Bestemmelse for Rettergangsmaaden, ifølge hvilken, naar Sagsøgeren havde godtgiort sin Paa-stand ved to Vidner, den Sagsögte ikke fik Tilladelse til at aflægge Benægtelseseed, om han end kunde bestyrke denne ved to Tylter Eed, nemlig af Mededeemænd, der aflagde Godtroenheds Eed paa hans Sanddrthed; saa finde vi her en Rettergangsmaade, hvilken svarer til den, der findes i Vitherlagsretten og som grunder sig paa den Paalidelighed, man tillagde Vitherlagsmændenes Vidnesbyrd. Maaskee endog dette var en Bestemmelse, der blot gjaldt de Vitherlagsmænd, eller dem af Knuds staaende Tropper, der havde ledsaget hans Søn til Norge. Men ligesom disse Bestemmelser, der syntes at give Anklageren noget forud for den Sagsögte ikke bifaldtes i Danmark, hvor kort Tid efter ved Harald Heins Love bestemtes en anden Procesform, maatte de endnu mere oprøre Nordmændene, da de maatte synes krænkende for Nationens Selvfølelse, uagtet Loven selv kunde have sin gode Grund, ligesaavel som den tilsvarende Bestemmelse i Vitherlagsretten. Naar man nu vilde fremstille denne Lov fra den meest forhadte Side, udelod man den juridiske Terminologi, og for at fremstille Lovens Urimelighed paa en for den sunde Menneskeforstand indlysende Maade, sagde man, at eet dansk Vidne skulde gjælde lige med 10 norske, hvorved man oversaae, at

Med Lovene ender alt det Troværdige Saxo har at fortælle om Knud, thi hvad han tilføier, er noget, som ikke findes andensteds, som aldeles strider mod alle övrige Skribenteres Vidnesbyrd, og som er lutter Fabel. Han beretter nemlig, at Knud oplevede baade sin ene Söns Svends Död i Norge, og sin anden Söns Haralds Död, uagtet det er vist at begge overlevede Faderen *) Han lader Knud nok en Gang angribe Hertug Richard, fordi denne havde behandlet hans Söster ilde. Da man ei kan antage, at Saxo skulde have forglempt, at han engang för havde fortalt et saadant Tog, er venteligen hans Mening den, at Richard efter at være vendt tilbage fra sin Landflygtighed atter er bleven angrebet, og nu lader han denne Richard anden Gang flygte, og det til Sicilien. I denne opdigtede Krig lader Saxo Kong Knud döe under Rouens Beleiring, lader ham omstændeligen anordne, hvorledes man skulde bære hans Kiste foran Hæren, og lader ham begrave i Rouen, uagtet det er klart af de normanniske Skribentere, at Kong Knud aldrig har kriget i Nordmandiet, og af de engelske Skribentere, at han döde i Fred i Shaftesbury, og blev begravet i Vinchester. Man kan ikke tænke sig, hvorfra Saxo kunde have faaet disse Fabler, uden

---

Talen var om Vidner af ganske forskiellig Art, nemlig den Ene var et virkeligt Vidne, de 10 blot Godtroenheds Vidner. At slige Vidner brugtes ifölge de ældgamle norske Love, om de end ikke skulde findes i de ældste af dem vi have tilbage, kan sees af Egils Saga, S. 503.

*) Ogsaa Svend Aagesen lader Knuds tvende Söner, hvilke hos ham ere Hardeknud og Svend, döe förend Faderen.

fra et Folkesagn, hvilket om de udenlandske Tildragelser kunde være meget forvirret. Anledningen til dette har maaskee været, at Hertug Robert i Normandiet, som havde havt i Sinde at angribe Knud for at sætte Ethelreds Sønner paa Thronen, havde udrustet en stor Flaade, men som ved Modvind og Storm blev nødt til at gaae tilbage. *) Endnu i det tolvte Aarhundrede kunde man i Rouen see Leyninger af de forraadnede Skibe fra denne Expedition. **) Disse Mindesmærker om et Tog mod Kong Knud kunne danske Søfarende have antaget for Mindesmærker om et af Knuds Toge, og saaledes kunde Sagnet om Knuds Krigstog til Rouen være opstaaet.

Saxo roser Knud for Tapperhed og Fromhed, og bemærker med Föie, at Skiæbnen har været hans Minde gunstigere end saa mange Oldtids Kongers, i det Rygtet havde bragt hans store Bedrifter til Efterkommerne. Knud er den første af vore Konger, om hvis Character man kan danne sig et bestemt Begreb. Han fremtræder først ikke blot som en ærgierrig, men som en barbarisk Krieger. Var han end fri for Andeel i Edmund Jernsides samt Jarlernes Eriks og Hakons Död, viser han dog ved sin Adfærd mod Edmunds Slægt, at han ei tog i Betænkning, at ofre Uskyldige for at sikkre sin Throne. Ikke faae af hans Handlinger bære Præg af Underfundighed og Utaknemmelighed. I hans senere Dage synes Christendommen at have virket paa ham. Den blodbestænkte Mand kunde vel

---

*) Vilhelmus Gemmeticensis lib. 6. cap. 12.

**) Vilhelmus Malmesb. de gestis regum. Anglox. lib. 2. cap. 10 mod Enden.

have meget at angre, og Kirken tilbød den mægtige Konge velkomne Midler til at forsone sig med Himlen. Det var vel lige-
saameget for hans egen, som for Folkets Skyld, at han viiste saa
stor Ærbødighed for alle Helgener og Munke, at han kraftigen
udbredte Christendommen i Danmark og omhyggeligen stræbte
efter i Engelland at udrydde Sporene af de Ödelæggelser, han
og hans Fædre havde anrettet. Det er forunderligt, at Forfat-
teren af Knytlingasaga kan sige *) om Kong Knud, hvem han
skildrer som den vaabendiærveste Krieger, seiersæl og lykkelig i
alt hvad der hörte til at befæste Herredømmet, at han ikke var
synderlig kløgtig. Man skulde dog troe, at Knuds Bedrifter maatte
være tilstrækkelig Borgen for hans Duelighed som Regent og at
en saadan Duelighed ei kunde tænkes uden en udmærket Aand.
Men uden Tvivl har den islandske Forfatter fulgt sine Lands-
mænds, de reisende Skialdes Vidnesbyrd, hvilke formodentlig
bedömte de fremmede Kongers Opvakthed efter den Sands, de
yttrede for Skialdesangene. Vistnok lönnede Knud adskillige
Skialde, hvilke, ligesom Thoraren Loftunge, ophöiede ham til
Skyerne, kongeligen, men han har vel ikke bekymret sig meget
om Versene selv, heller ikke været saa fortrolig med Skialdene,
som adskillige af de norske Konger pleiede at være.

---

*) Kap. 20 S. 205 ekki var hann storvitr madr, ok sva Sveinn Konungur
med sama hætti ok enn ádr Haraldr ok Gormr, at their voru ón-
gir spekingar at viti.

Om Begivenhederne strax efter Knuds Död har Saxo kun havt faae Efterretninger, og ved at ville forbinde disse efter egne Formodninger begaaet mange Feil. Da han havde ladet Knuds Søn Harald Harefod, som blev kaaret til hans Efterfølger, döe förend Faderen, og han vidste at Hardeknud ikke strax var kommen til Engelland, antager han, at den unge Svend Estrithsen, Knuds Söstersön, havde der anført den danske Hær og midlertidigen sørget for Riget. Men de engelske Skribentere nævne slet ikke Svend, og Adam af Bremen fortæller, at Svend havde i 12 Aar tient i den svenske Konges Hær, og at han efter at Hardeknud var kommen i rolig Besiddelse af den engelske Tro-
ne, var seilet til Engelland *), hvilket stemmer overeens med Snorres Beretning om Svends Ophold i Sverrig efter hans Faders Ulf Jarls Drab **). Saxo har imidlertid ikke blot sluttet sig til alt, hvad han fortæller om Svends Virksomhed i Engelland, men fulgt et dansk Sagn; thi ogsaa Svend Aagesen beretter ***), at Knud selv skal have sat sin Söstersön Svend til at regiere Danmark, og Svend efter hans Död være bleven af Kong Magnus skilt ved den störste Deel deraf.

Fremdeles er det urigtigt, at Olufs Søn Magnus var bleven kaaret til de Norskes Konge ved Efterretningen om Knuds Död; thi Magnus var allerede den Gang Konge. Det var heller ikke Higen efter at sikkre sig Engelland, der bragte Hardeknud til at indgaae det Forlig med Magnus, efter hvilket den Længstlevende

---

*) hist. eccles. lib. 2 cap. 54.

***) 2 D. S. 27 Magnus den Godes Saga Kap. 23.

***) Kap. 5 S. 56.

skulde arve den andens Rige. Men da Hardeknud havde rustet sig til at gienvinde Norge, og Magnus mödte ham ved Götha-Elven, bragte de mächtigste Mænd i begge Riger Forliget tilveie imellem Kongerne.

Om Hardeknuds Regiering i Engelland veed Saxo ikke andet, end at han antog sin enfoldige Halvbroder Edvard til Medregent, hvilket stemmer overeens med hvad Emmæ Encomiast beretter, og at han döde efter to Aars Forlöp, hvilket Tidsrum dog maa forstaaes blot om hans Regiering i Engelland; thi i Danmark varede denne i syv Aar. Det er muligt, at Svend Estrithsen har været i Engelland ved Hardeknuds Död, thi Adam af Bremen fortæller, at det var paa Reisen til Engelland at Svend formedelst Strandhug var bleven indbragt som Fange til den bremiske Erkebisp. Men det er vist ikke rigtigt, at Svend skulde, af alt for stor Tillid til Godvin Jarls Sön Harald, være bleven bragt til at skynde sig fra Engelland, paa hvis Throne han meente at være sikker, for at giöre sin Arveret til Danmark giældende imod det mellem Hardeknud og Magnus sluttede Forlig, at det danske Folk heller skulde have villet adlyde en Fremmed, end bryde det indgangne Forbund, og at Harald Jarl imidlertid havde benyttet Svends Fraværelse til at lade den danske Hær, som laae adspredt omkring i Byerne paa een Dag pludselig myrde og derpaa Edvard for et Syns Skyld udvælge til Konge, imedens han selv udövede Magten og nogen Tid efter skilte Edvard baa-de ved Riget og Livet. Da de engelske Skribentere slet ikke nævne Svend Estrithsen, men fortælle, at Edvard endnu för Hardeknuds Begravelse *) blev kaaret til Konge, kan der ikke være

---

*) Chronicon Saxonicum ed. Gibsonii p. 156.

skeet noget offentligt Skridt, for at sikkre Svend Thronfølgen efter Hardeknuds Död, og at han uden dette strax, naar han kunde giöre sig Haab om den engelske Throne, skulde være afreist, er lidet troligt. Det er desuden urigtigt, at Svend kom fra Engelland til Danmark, som Thronprætendent, strax efter Hardeknuds Död. Först efterat Magnus et Par Aar havde været Konge kom Svend, som Snorre beretter ifölge Samtidiges udtrykkelige Vidnesbyrd*), til ham fra Sverrig af, og anbefalede sig saaledes hos ham, at han blev udnævnt til som Jarl at forestaae Riget, hvilket Magnus aldrig kunde have faldet paa, hvis Svend allerede forhen havde viist sig som Kronprætendent. Den Roes for Ordholdenhed, som det danske Folk ved denne Leilighed erholder af Saxo, er altsaa ufortient. Adam af Bremen begaaer endnu større Feil i at fortælle disse Begivenheder, end Saxo, i det han lader Magnus indtage Danmark, imedens Hardeknud levede, og denne udnævne Svend Estrithsen til Anfører for sin Flaade, og derpaa döe för end han erholdt Efterretning om, at denne Flaade var bleven slaget af Magnus. Derpaa skulde Edvard, hvem Engellænderne havde kaaret til Konge, have villet formilde Svend, ved at love ham Arvefølgen, hvorpaa Svend var draget til Danmark for at stride imod Magnus. Man seer heraf, at den bremiske Klerks Bekiendtskab med Kong Svend ikke havde forebygget, at han jo i denne Konges egen Historie höiligen har taget feil. At et Par danske Kröniker fra Valdemar den Andens Tid **) fortælle

*) Magnus den Godes Saga Kap. 23.

**) Langebek Script. rer. Dan. vol 1 p. 17, 67; ogsaa Anon. Roskild. ibid. 1, 377 og Eriks Krönike, ibid. 160 lade Svend være i Besiddelse af Danmark ved Hardeknuds Död.

det samme, viser, at Sagnet om disse Begivenheder var i Danmark partisk for Svend, og at Saxo havde i dette Sagn et Slags Hiemmel for hvad han skrev.

Hvad Saxo tilføier om de Danskes Mord rundt om i Engelland paa den samme Dag, er aabenbart en Forvexling med det Blodbad, der fandt Sted 1002 under Svend Tveskiægs Regiering, og hvilket Saxo forbigik i denne Konges Historie. Enkelt Sted kunne maaskee ved Regieringsforandringen Voldsomheder være forefaldne, hvilket imidlertid de ældste engelske Forfattere ei omtale *). Hvad der kan have foranlediget, at Sagnet derom siden udbredte sig, er sandsynligviis den Folkefest, hvilken længe høitideligholdtes i Engelland paa Hardeknuds Dødsdag **) som Befrielsesdagen fra de Danskes Herredømme, hvorved og det ældre Blodbad kan være bleven erindret. Endnu mere aabenbart strider det mod Historien, naar Saxo lader Godvin Jarls Søn Harald skille Kong Edvard ved Throne og Liv.

Om Krigens Gang mellem Magnus og Svend vøed Saxo ikke meget at berette. Han nævner flere Slag som forefaldne förend Vendernes Indfald i Jylland, uagtet disse först senere bleve holdte. Han kiender slet ikke til det Tog, Magnus gjorde mod Jomsborg, hvorved denne By ødelægdes. Derimod kiender han Slaget paa Lyrskovs Hede, hvor de mange Tusinde Vender bleve dræbte, thi et saadant Slag maatte leve i Folkets Minde.

---

*) Noget hidhörende findes maaskee hos Adam af Bremen, idet han melder om Svend Estrithsens Brödre, som i Engelland bleve deels dræbte deels fordrevne. Hist. eccles. lib. 3 cap. 13 p. 91. Fra den bremiske Krönike er denne Efterretning bleven optaget i Ann. Esrom. Langeb. 1 p. 238.

**) Suhms Hist. af Danmark 4 D. S. 68 f.

Anledningen til det Angreb skulde have været, at Vendernes Konge havde mistet 12 Sønner paa et Vikingstog mod de danske Kyster. Adam af Bremen lader Kong Ratibors Sønner kun være otte i Tallet *), men Folkesagnet har gierne visse Yndlingstal, hvortil ogsaa Tolvtallet hører. **) Om Slagets Gang veed Saxo, ligesaa lidt som Snorre, at fortælle noget nøiere. Men da Seieren reddede Danmark for Ödelæggelse, bleve de heldige Varsler erindrede, hvilke havde opflammet Krigerne i den ulige Kamp. Begge Forfattere tale om en heldvarslende Dröm som Kong Magnus havde havt, men de lade dens Indhold være forskielligt. Det norske Sagn lader Hellig Oluf i Drömme forjette sin Sön Seiren, naar han hørte Gjenlyd af hans Luur, og fortæller derpaa, at Hæren syntes at høre Klokkelyd i Luften. Det danske Sagn lader Kongen drömme om en Örn, og siden, ved at skyde den, opfylde Drömmen. Saxo mener, at denne Seir forskaffede Magnus Tilnavnet den Gode, men det sees af Snorre, at Magnus erholdt dette Navn i Norge for sin Vennesaligheds Skyld. At Seirens Fölger skulde have været, at Magnus var bleven saaledes elsket, at Svend, forladt af sine Tilhængere, maatte flygte til Skaane, er noget, Saxo blot har sluttet sig til. Rime-
ligviis har en stor Deel Jyder især fra den Tid af fulgt Magnus. Men Slagene ved Ree, Aarhus, Helgenes, og Harald Haardraades Indblanding i denne Kamp tildroge sig efter den Tid.

Det stemmer overeens med Islændernes Beretninger, hvad Saxo fortæller om, at Svend Estrithsen stod i Begreb med at op-

*) Hist. eccles. ed. Mad. p. 81.

**) Om dette Tal findes adskilligt samlet i Prof. Magnusens Lexicon Mytholog. til Edda Sæmundi vol. 3 p. 290.

give Krigen, han hidtil saa uheldigen havde fört mod Kong Magnus, og at han vilde tye til Sverrig, naar Magnus döde. Magni Dödsmaade fortælles forskielligen. Saxo lader Magnus, i det denne ivrigen forfulgte Svend, styrte ved Alexsted af Hesten, der ved en Hare var bleven skrækket, og lader ham slaae Hovedet til Döde mod en Træbul. Svend Aagesen fortæller det samme, kun at han ikke nævner Haren, og at han siger, det skete i Siælland. Erik af Pommerens Krönike lader Magnus falde i Söen, i det han vilde gaæ fra et Skib til et andet, hvilket stemmer overeens med det engelske Sagn, *) men passer ikke til den Svömmefærdighed, den Tids Fyrster pleiede at besidde. Adam af Bremen fortæller blot, at Magnus döde paa sin Flaade, **) og dette stemmer overeens med Islændernes Beretninger ***) hvilke ere baade de omstændeligste og troværdigste. Disse gaæ ud paa, at Magnus, som efter en kort Sygdom fölte, at Döden nærmede sig, sendte sin Broder Thoror, hvem hans Eftermand Harald Haardraade var fiendsk, med Anbefaling til Svend og overdrog derhos denne det danske Rige. Nördmændene, altsaa ogsaa Islænderne, kunde snarest faae at vide, hvad der tildrog sig paa den norske Flaade. De Danske kunde derimod ikke lægge megen Vægt paa Magni sidste Villie, da de maae have meent, at det var ved deres frie Valg, at Svend Estrithsen blev deres Konge.

---

*) Gram ad Meurs. S. 201.

**) Hist. eccles. lib. 3, cap. 129 S. 90.

***) Knytlingasaga Kap. 22 S. 211. Snorre Magnus den Godes Saga K. 28-3 D. S. 85.
